

VINERI • 9 IANUARIE 2009 • ANUL LIX NR. 2

FOAIA

ROMÂNIA

românească

SĂPTĂMÂNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

*Școala românească din Jula la 60 de ani
Grădinița familiilor românești
Chitighazul, în trecut și azi*

CALENDAR ORTODOX

12 ianuarie, luni – Sf. Mc. Tatiana diac. și Eutasia.
13 ianuarie, marți – Sf. Mc. Ermil și Stratonice; Cuv. Iacob din Nisibe.
14 ianuarie, miercuri – Cuv. Părinți uciși în Sinai și Rait (Odovania Praznicului Botezului Domnului) (Post).
15 ianuarie, joi – Cuv. Pavel Tebeul și Ioan Colibașul.
16 ianuarie, vineri – Închinarea cinstitului lanț al Sf. Ap. Petru; Sf. Mc. Pevsip și cei împreună cu el (Post).
17 ianuarie, sâmbătă – †) Cuv. Antonie cel Mare.
18 ianuarie, duminică – †) Sf. Atanasie și Chiril, Arhiep. Alexandriei.

AGENDĂ

12 ianuarie

1866 – S-a născut Aron Pumnul, cărturar român, lingvist, filolog, participant la evenimentele Revoluției de la 1848 din Transilvania.

13 ianuarie

1990 – La granița României cu Republica Moldova, este desființat gardul de sârmă ghimpată și sunt introduse facilități de trecere a frontierei.

14 ianuarie

1557 – apare, la Brașov, „Octoihul”, în limba slavonă, prima carte tipărită de diaconul Coresi.

1921 – s-a stins din viață Nicolae Rocsin, preot din Micherechi.

15 ianuarie

1850 – s-a născut, la Botoșani, marele poet național român, Mihai Eminescu.

16 ianuarie

1927 – are loc prima audiție, la Oradea, a „Sonatei a III-a pentru vioară și pian în caracter popular românesc”, de George Enescu, interpretată la vioară de compozitor.

17 ianuarie

1568 – a murit, la Bratislava, Nicolaus Olahus, umanist și cărturar ardelean de origine română.

1785 – s-a născut, la Jula, Moise Nicoară, fiul preotului Petru Nicoară și al Mariei Șerban, ctitorii Catedralei Sf. Nicolae din Jula.

18 ianuarie

1848 – s-a născut, la Șiria, județul Arad, Ioan Slavici, unul dintre cei mai importanți scriitori români din toate timpurile.

”

*Citatul
săptămânii*

„Om înțelept, desăvârșit, este acela care nu șovăie și nu se priește niciodată. Ca să străbați prin lume este bine să iei cu tine și o mare doză de prevedere și iertare. Cu cea dintâi ești ferit de pagube și stricăciuni, cu cea din urmă de certuri și neînțelegeri.”

Schopenhauer (1788–1860)

”

Apateu

De ziua lui Mihai Eminescu

Joi, 15 ianuarie, la Apateu se va desfășura tradiționala zi culturală dedicată poetului Mihai Eminescu. Manifestarea va începe dimineața la ora 9.30, cu un concurs de poezie eminesciană, care se va desfășura la Căminul Cultural din localitate, cu participarea elevilor de la toate școlile din Ungaria unde se

predă limba română. La sfârșitul concursului, după înmânarea premiilor, va avea loc un program cultural oferit de copiii de la Palatul Copiilor din Oradea.

După-masă programul va continua în biserica ortodoxă din localitate, unde elevi de la școala generală „Nicolae Bălcescu” din Ora-

dea vor susține un montaj literar. Vor fi înmânate premii pentru acele persoane care de-a lungul anilor au contribuit la activitatea culturală a comunității românești din Ungaria, iar în încheiere se vor depune coroane de flori la bustul lui Mihai Eminescu, aflat în curtea bisericii.

A. Butar

Budapesta

Clubul de film la ICR

Institutul Cultural Român din Budapesta continuă seria de prezentare a filmelor românești sub genericul Film Club. În 15 ianuarie, de la ora 19.00, la sediul institutului, publicul din Budapesta va putea viziona cu ocazia zilei de naștere a marelui poet ro-

mân Mihai Eminescu, filmul „Eminescu vs. Eminem”, în regia lui Florin Piersic Jr. Filmul de o oră și douăzeci de minute, alb-negru, pentru ecran mic, pare mai degrabă un ciné-verité, cap-coadă despre trei „studenți la regie” surprinși cu o cameră ascunsă în timp

ce stau la taclale despre filmul lor dar, mai ales (și aici efectul comic este devastator) despre filmele altora. Un scenariu gândit matematic semnat de Florin Piersic Jr. și Dorina Chiriac, în care secvențele se succed în doze gândite farmaceutic.

A.B.

Jula

Carnaval
Renascentist

Primăria Orașului Jula organizează Carnavalul Renascentist începând din anul 2004, acesta devenind deja o componentă cu care ne-am obișnuit în rândul programelor culturale ale orașului.

Anul acesta carnavalul se va desfășura în perioada 19–22 februarie. Copiii de grădiniță, elevii și celelalte grupuri din oraș participante la paradă, au început deja pregătirile, în ideea ca programele proprii să se dovedească a fi cele mai colorate și distractive reprezentări din cadrul carnavalului.

Atât în cadrul, cât și în afara cetății vor fi ilustrate cultura, istoria, gastronomia epocii, participanții putând savura și momentele de bucurie ale zilelor obișnuite.

A.B.

Votați dr. Emil Garami!

Cotidianul județean „Békés Megyei Hírlap” a publicat la sfârșitul anului trecut un concurs pentru „Personalitatea anului din județul Bichiș”. Printre personalitățile remarcabile ale județului se găsește și un român, în persoana lui dr. Emil Garami din Jula, originar din Bătania, care după 45 de ani de activitate judecătorească a ieșit recent la pensie.

Votul se poate face prin poștă (tăind poza nominalizată din ziarul de luni, 5 ianuarie, și trimițând-o pe adresa: 5600 Békéscsaba, str. Munkácsy nr. 4) sau pe pagina web a ziarului: www.beol.hu. Voturile pentru candidatul anului se pot face până la data de 20 ianuarie 2009.

A. Cioca

Părerile autorilor nu coincid întotdeauna cu opinia Redacției. Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolelor publicate în Foaia românească aparține autorilor. Foaia românească nu garantează publicarea textelor nesolicitate de redacție.

Pe copertă: Elevi în curtea vechiului cămin de elevi din Jula, în 1966
(Foto: din arhivă)

AȚRU tot nu renunță la școală

Cu 2 zile înainte de sfârșitul anului 2008, pe 29 decembrie, Autoguvernarea pe Țară a Românilor din Ungaria a înaintat din nou cererea către Primăria Julei pentru a prelua administrarea Școlii generale, Liceului și Căminului „N. Bălcescu” din Julia. Prima tentativă a fost cu un an mai devreme, când însă Consiliul Local Orășenesc a votat contra. Conducerea AȚRU nu a renunțat, ci va încerca în continuare să preia administrarea – se pare că dacă va fi nevoie și cu forța – a primei instituții de învățământ românesc.

Situația nu s-a schimbat absolut cu nimic față de cea de acum un an. Părțile nu s-au apropiat, cu toate că au existat și câteva încercări de a sta la aceeași masă și a dezbate sincer o problemă vitală a comunității, cea a învățământului. Liderii AȚRU au pornit din start cu o politică de forță, de pe poziția de „atotputernici”, fără să se obosească să prezinte vreun plan sau o concepție despre cum doresc să conducă școala în viitor. Conducerea școlii și comitetul părinților privesc cu neîncredere această tentativă. E adevărat că Autoguvernarea Românească pe Țară are dreptul prin lege ca să preia în administrare orice școală românească dorește, deci trebuie doar să ceară și primește. Demersul AȚRU a putut fi blocat anul trecut de către Consiliul Local din Julia doar din cauza unor greșeli formale, pentru că AȚRU nu a asigurat 30 de zile pentru Comitetul Părinților și pentru Consiliul Elevilor să-și exprime părerea, astfel că nu a atașat cererii aceste documente obligatorii. În 2008, însă, AȚRU a trimis solicitări încă în luna noiembrie pentru părinți și pentru elevi ca să-și exprime părerea. Aceștia

însă din nou nu au avut despre ce să-și dea cu părerea, pentru că AȚRU nici de această dată nu s-a obosit să le prezinte o concepție despre planurile lor de viitor. Reamintim că, pe baza legii, profesorii sau conducerea școlii nu trebuie să-și exercite opinia în legătură cu schimbarea proprietarului, ci doar trebuie să ia la cunoștință.

Singurul argument al conducerii AȚRU cu care vrea să convingă opinia publică este că sub administrarea lor statul ar asigura mai mulți bani de funcționare pentru școală. Însă nici acest argument nu îi convinge pe cei care se tem de viitorul nesigur al instituției în care azi învață peste 300 de elevi. În cadrul unei audiențe publice, ținută de Autoguvernarea Românească din Julia tocmai în clădirea liceului, în decembrie anul trecut, conducerea locală a românilor a arătat că își va exercita dreptul de opinie în legătură cu o eventuală schimbare de proprietar, deoarece marea majoritate (98%) a elevilor care frecventează școala generală și circa 60% a liceenilor sunt copii din loc, deci julani, despre care nu poate decide AȚRU cum vrea.

La inițiativa primăriei, în noiembrie anul trecut s-a înființat o așa-zisă comisie mixtă de tratative între părțile în cauză, care a avut o singură ședință. Din partea AȚRU au participat *Traian Kreszta, Gulyás György și Tiberiu Juhász*, alături de avocatul AȚRU și *Julia Olteanu*, directoarea școlii din Bățania, care în vara anului trecut a primit ca sarcină să formuleze un raport despre situația școlii din Julia. (Acest material însă nici până azi nu a ajuns nici pe masa primăriei Julei și nici pe cea a directoarei școlii.) De partea cealaltă au stat *dr. Gheorghe Ruja*, vicepreședintele Autoguvernării Românești din Julia, *dr. Maria Gurzău Czeplédi*, directoarea școlii și *Sós Judit*, președinta Comitetului Părinților. Atunci, după schimbul de replici și fără nici o garanție în ce privește viitorul școlii în cauză, viceprimarul *Erdmann Gyula* a spus că „în astfel de condiții nesigure orașul Julia nu va preda administrarea școlii românești”.

Continuă, deci, războiul pentru proprietatea Școlii generale și Liceului „N. Bălcescu” din Julia, o școală cu relativ mulți elevi și cu condiții destul de bune, în timp ce în școlile din satele românești scad în mod drastic numărul copiilor, iar școlile sunt pe cale de desființare, iar Autoguvernarea pe Țară a Românilor din Ungaria nici în seamă nu le bagă. Cât despre problemele de conținut de la școlile noastre să nici nu mai vorbim...

E. Iova

EDITORIAL

Omul sfintește locul...

Nu-i așa că știți unde se află Jászvásár și Zsilvásárhely? Cum? Nu știți? Sunt două orașe mari din România! Nu, nu din Transilvania, primul e din Moldova, iar al doilea din Oltenia, dar care au și denumire ungurească. E adevărat că nu prea se cunosc numele acestor orașe în ungurește, pentru simplul motiv că nu sunt unguri prin acele locuri, iar varianta ungurească a numelui este inventată recent. Dar în publicațiile din Ungaria se insistă ca din când în când, sau alături de numele românesc al localităților, să apară și cel unguresc. Fără să le pese autorilor dacă cineva cunoaște aceste expresii sau nu. Le vor învăța.

Păcat că nu gândesc așa și românii din Ungaria în legătură cu denumirile românești ale localităților în care trăiesc ei de sute de ani. Când vine câte o delegație din România, unii dintre noi nu mai știu cum să-și rupă limba să le spună celor veniți că se află în orașul Gyula (la capăt cu „a” unguresc), Gyulá (cu „gy” unguresc și cu „a” românesc) sau Giulia (pronunțat așa cum se scrie), în loc să-și învețe oaspeții din start, dacă aceia încă nu știu, că se găsesc într-un oraș cu o străveche comunitate românească, deci – așa cum este normal – orașul are nume românesc: Julia. Nume care poate fi auzit nu numai la noi, ci și în România. Orice bătrân din Pîlu sau din Socodor cunoaște un singur nume pentru orașul nostru: Julia. Problema scrierii numelui orașului s-a dezbătut de mai multe ori la noi, fără nici un consens, pentru că unii, ca de pildă „Foaia românească”, îl scriu Julia (mergând pe ideea că așa se și pronunță), iar alții Giulia, bazându-se pe o ortografie mai veche românească, când „j” se scria „gi” sau „ge”. Iată cum niște minuscule orgolii pseudo-intelectuale pot genera confuzii cu consecințe mult mai mari decât ideea care le-a născut. De pronunțat întotdeauna s-a pronunțat Julia!!! Atunci de ce nu scriem așa? Dacă acum o sută de ani ne-am fi întâlnit pe străzile Julei cu un român și l-am fi întrebat ce este el, ne-ar fi răspuns simplu: „sunt julan”, și nicidecum „giulan”. Una dintre cele mai remarcabile personalități românești care a văzut lumina zilei în acest oraș, Moise Nicoară, scrie așa în autobiografia sa: „În Julia comitatul Bichișului, în ulița Nicoreștilor fui născut...” M. Nicoară în toate scrierile sau corespondențele sale scria Julia, și nu Giulia.

Există multe dovezi de nume de familii, care demonstrează originea românească a numelui orașului, cu scrierea Julia și nu Giulia. De exemplu, gemenele *Ana și Maria Julia*, micile cântărețe de muzică ușoară din Arad, care au mai cântat și pe la noi, sau renumitul fotbalist român de la Energie Cottbus, Emil Julia. La vreo 50–60 de kilometri de Arad se găsește un sat cu numele de Julita, și nu Giulia. În documentele vechi probabil se folosea și această ultimă variantă, dar azi se scrie doar așa cum se și pronunță. Mai sunt unii, care ne sfătuiesc să nu folosim varianta Julia, pentru că în jargonul bucareștean acest cuvânt are o conotație negativă (a da cu julă, a julă = a fura), de parcă numele localităților le-am putea schimba oricând după placul nostru. Nu sună mai frumos nici numele Budei (partea de la vest de Dunăre a Budapestei), dar asta nu înseamnă că trebuie schimbat numele capitalei.

După o veche vorbă latină, omul sfintește locul și nu locul pe om. Noi, cei care trăim azi în localități cu populație românească avem posibilitatea să facem lobby la primărie ca să se pună plăcuțe românești sau avem dreptul să facem pliante, materiale informative de exemplu despre Julia pentru turiștii români, care să cunoască în limba română istoria și valorile culturale ale acestui oraș. Toate instituțiile noastre, de la biserică și autoguvernări, până la școli sau grădinițe, sunt obligate să insiste pentru folosirea în limba română a numelui instituției și a localității în care se găsesc. Pentru că numai prin limbă se demonstrează identitatea. Iar dacă nu mai avem nume românești, înseamnă că nu mai suntem.

Eva Iova

Pe scurt...

ZERIND – JULA, PE UN DRUM MAI BUN

În cadrul unui program PHARE, Consiliul Local Zerind implementează Proiectul „Documentație pregătitoare pentru realizarea investiției de reabilitare și construire a drumului comunal Zerind-Iermata Neagră – frontiera cu Ungaria”. Partenerii proiectului sunt Consiliul Local Jula și Consiliul Județean Arad. Proiectul își propune elaborarea documentațiilor pregătitoare pentru realizarea investiției de reabilitare, respectiv de construire pentru un traseu în lungime totală de 7,65 km, din centrul localității Zerind, până lângă orașul Jula. Proiectul va contribui la îmbunătățirea infrastructurii de transport, fluidizarea traficului transfrontalier, având ca rezultat dezvoltarea schimburilor economice, culturale, turistice în zona de frontieră.

ANUL REGELUI MIHAI

Anul 2008 a fost, cu siguranță, anul Regelui Mihai, dar și anul în care statul român a făcut una dintre cele mai mari retrocedări: cea a castelului Peleş, Peleşor și a întregului domeniu Sinaia. Restituirea – lăudată de unii, criticată de alții, a coincis cu anul în care Majestatea Lor – Mihai și Ana – și-au serbat nunta de diamant. Cu acest prilej, mai toate capetele încoronate din Europa au vizitat Peleşul, cum se întâmpla și în urmă cu 60 de ani.

BALETUL OPEREI NAȚIONALE DIN CLUJ-NAPOCA, LA ORADEA

Filarmonica de Stat din Oradea organizează, duminică, 11 ianuarie, de la ora 18.00, la Casa de Cultură a Sindicatelor din Oradea un „Concert de Anul Nou”. La concertul dirijat de Romeo Rîmbu participă Baletul Operei Naționale Române din Cluj-Napoca. Solista acestui concert va fi Daniela Vlădescu. Iubitorii de simfonie vor putea asculta lucrări de Strauss, Lehar, Kalman și Loewe. Biletele se găsesc la sediul Filarmonicii din strada Moscovei nr. 5.

Regele către români

România a încheiat cu bine cel de-al doilea an de apartenență la structurile europene, însă nu e de ajuns, crede regele Mihai. Fostul suveran le-a transmis românilor întreaga sa solidaritate în realizarea unui scop comun: întărirea democrației. Anul nou va fi unul crucial, atrage atenția Regele Mihai în mesajul de sărbători adresat românilor.

„Români, Țara noastră a încheiat cel de-al doilea an ca membru al Uniunii Europene. Apartenența la NATO și la Uniunea Europeană lucrează în favoarea democrației, libertății și stabilității. Nu este, însă, de ajuns. Viața politică și alegerile anului 2008 arată cât de importantă este lucrarea neîntreruptă a societății, a oamenilor, pentru a menține și a întări instituțiile democrației și libertății. Sunt încredințat că înțelepciunea și voința românilor vor aduce echilibrul de care ducem lipsă.

Vine o vreme de încercări pentru lumea liberă. Dezechilibre economice vor afecta democrațiile lumii. România, nevindecată deplin de anii comunismului, nu poate fi un partener egal și respectabil fără instituții solide, predictibile și servite cu loialitate. Viitorul României este în mâna instituțiilor, nu a oamenilor care le servesc.

În anul care începe, va conta fiecare gest românesc, pe arena politică și economică mondială. Etica instituțională nu este opțională. Rostul României, în momentele viitoare de criză economică, va depinde de comportamentul celor care îi reprezintă interesele.

Sistemul instituțional respectabil este cheia stabilității țării. Pentru aceasta, România are nevoie să-și dăltuiască o Constituție care să dea un rol limpede, neechivoc și complementar instituțiilor Statului. Este o chestiune de onoare, de respect pentru tradițiile noastre. Este singura soluție pentru salvarea democrației și a demnității noastre.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

Mihai R
Castelul Săvârșin,
26 decembrie 2008”

Concurs pentru organizații civile

Comisia pentru Drepturile Omului, Minorități și Culte din cadrul Parlamentului de la Budapesta a publicat deja la sfârșitul anului trecut un concurs pentru sprijinirea, pe anul 2009, a organizațiilor, asociațiilor minorităților naționale și etnice din Ungaria. La concurs pot participa organizații care au fost înregistrate la tribunal până în 31 decembrie 2006. Nu pot concura autoguvernări, fundații și organizații politice.

Comisia va distribui, la fel ca în anii anteriori, 110 milioane de forint, susținând cheltuieli pentru funcționare. Dosarele vor fi înaintate până pe 13 februarie 2009, pe adresa Comisiei: Budapesta, cheile Széchenyi nr. 19. Informații suplimentare se pot obține de la secretariatul Comisiei, telefon 1/441-5032, 1/441-5035, fax: 1/441-5986, respectiv pe site-ul www.parlament.hu.

A.C.

Magyar Rádió

Emisiunea
românească de radio:

www.radio.hu

Eva Cozma
(1931–2009)

La 5 ianuarie 2009 a trecut în neființă Eva Cozma, născută Țârlea. Răposata s-a născut pe 20 septembrie 1931. A fost soția lui Gheorghe Cozma (1925–1994), bun cunosător și interpret al folclorului muzical românesc din Micherechi. Familia și rudele au condus-o pe ultimul drum marți, 6 ianuarie, fiind înmormântată în cimitirul din Micherechi. Colectivul redacției „Foaia românească” își exprimă sincerele condoleanțe familiei îndurerate. Dumnezeu să o odihnească în pace!

Cornelia Taga
(1922–2008)

Cornelia Taga, născută Iuhas, a încetat din viață în a treia zi de Crăciun, sâmbătă, 27 decembrie 2008, la vârsta de 86 de ani. S-a născut la Săcal, pe 12 noiembrie 1922, din părinții Lina și Gheorghe Iuhas, plugari români, săteni de religie ortodoxă. Toată viața a trădit, iar boala, anii i-au învins trupul, dar nu și sufletul. S-a îngrijit de creșterea bună a unicei sale fiice, care a fost și a rămas cea mai bogată roadă a căsniciei. Fiind creștină ortodoxă, împreună cu soțul ei, în grele timpuri, au servit 14 ani biserica ortodoxă din Jula. Fiica sa, sora, nepoții și rudele împietrite de durere au condus-o pe ultimul drum la 31 decembrie 2008. Ceremonialul religios a fost săvârșit de către PSS Siluan, episcopul Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria, pr. vicar Pavel Ardelean, pr. Teodor Marc și pr. Nicolae. Și-au luat rămas bun: fiica, sora, nepoții, rudele din Săcal, Jula, Bătania, Veherd și Oradea, cunoscuți, vecini, membrii comunității românești, Autoguvernarea Românească din Jula precum și Corul „Pro Musica”. Fiica și familia mulțumește celor prezenți pentru condoleanțe și tuturor care și-au exprimat compasiunea familiei îndurerate.

Școala românească din Julia – 60 de ani

Oameni și fapte – Argument

O instituție complexă prin structura ei și unică prin importanța și menirea sa, precum e școala românească din Julia, nu e doar un ansamblu de clădiri în arhitectura orașului, ci o ființă care-și măsoară existența printr-o istorie încărcată de evenimente și rostuită cu multă râvnă și muncă de oamenii care i-au dat viață și dăinuire. Menirea școlii de aici pentru comunitatea românilor din Ungaria nu stă doar în longevitatea anilor care s-au adunat pe umerii ei ci, mai ales, în rostul cu care a știut să umple cu sens și asupra de măsură zestrea identitară și să construiască modelul uman și cultural pentru fiecare din cei care i-au trecut pragul, dascăli, elevi, absolvenți, părinți. Astfel, școala din Julia a căpătat în cei 60 de ani de istorie și dăinuire chipul celor care i-au dat viață și lumină, în icoana de sărbătoare a unei familii de tradiție românească. Căci, dincolo de vremuri și de vremi, de urcușuri și căderi, familia școlii rămâne singura ființă care a dăinuit cu rost slujind idealul comunitar pentru care a fost hărăzită și de care nu se dezmințe nici în anul 60 al existenței sale. Nobila povară cu care a strâns această zestre de sărbătoare, în acest an jubiliar, 2009, e răsplata înaltă și prețuirea, deopotrivă, pentru întemeietorii ei, ca și pentru continuatorii ei, ce duc făclia limbii în casele românilor însuflându-i pereții și ferestrele cu zâmbetele și poveștile copiilor, din bunici în părinți și până la a treia generație existentă azi în băncile școlii.

Proiectul nostru jurnalistic, rezervat în acest an aniversării șco-

lii românești din Julia la cei 60 de ani, se vrea unul de memorie umană și culturală a oamenilor care i-au dat zbor spre înalt și bogăție spirituală, un omagiu pentru primii ei făptuitori azi prea repede uitați, dar și o ofrandă de aducere aminte pentru istoria ce-o vor scrie elevii care-i urmează pe părinți în aceeași școală. De aceea, arhiva noastră sub această rubrică, **Oameni și fapte**, se vrea o primă tezaurizare a dascălilor, elevilor, absolvenților, într-un posibil dicționar al făptuitorilor de limbă și cultură din interiorul școlii, cu insistență mai mult asupra biografiei umane și intelectuale pe care toți aceștia au pus-o în slujba școlii din Julia. Materialul adunat aici, ca o carte de vizită a școlii, alături de Monografia amplă a ei, care o să apară în acest an, ne îndeamnă la respect și prețuire pentru cinstirea valorilor și îmbogățirea patrimoniului de amintiri de școală, o invitație la nemurirea tinereții ei active și creatoare. Paleta largă a informațiilor și documentelor la care facem referire acoperă de la date biografice, unele inedite de arhivă pentru publicul cititor, la implicarea în activitățile școlii, la succesele și rezultatele în diferite întreceri școlare, până la întâmplări și situații anecdotice și încărcate de emoția contactului cu școala. De aceea, o istorie internă în desfășurare se va așeza în datele umane ale școlii, din care un viitor istoric – de ce nu, un absolvent al școlii de aici – va putea aduna material pentru o lucrare mai amplă, de sinteză asupra întregului școlilor românești din Ungaria. Criteriul care stă la baza acestei istorii inventariate

prin oameni și faptele lor este cel al sporului de contribuție nominală a fiecăruia la înflorirea celor 60 de ani, în diferitele etape, iar criteriul cronologic al momentelor se va contura de la sine, prin oglinzile personalităților care i-au dat strălucirea de azi. Datele, evenimentele, situațiile prezentate aici pot oferi și materialul documentar necesar pentru tinerii liceeni interesați în a cunoaște ce a însemnat tradiția acestor 60 de ani în devenirea lor, dându-le un sentiment de siguranță și mândrie că ei înșiși sunt parte a acestei istorii bogate. În mod simbolic, intenționăm să atingem numărul 60, cu aceste fișe de portrete ale oamenilor școlii, înscriind-ne astfel, prin acest proiect de presă, în linia momentelor ce vor însoți, credem, aniversarea școlii din anul 2009.

Cele trei momente constitutive care alcătuiesc ansamblul edificului școlar de la începuturi și până azi, 1946 – inaugurarea școlii generale, 1948 – inaugurarea căminului de elevi și 1949 – inaugurarea liceului, au marcat toate 60 de ani de existență într-o unitate de viziune și acțiune. Între ele și printre ele s-au mișcat oameni care i-au pus temeliiile, fapte care i-au înobilat rostuirea și existența jubiliară, chipuri calde și mereu înprospătate de nostalgia întoarcerii la anii de școală, păstrate în memoria noastră a tuturor celor care am constituit această ființă cu nume de ȘCOALĂ, ȘCOALA NOASTRĂ DIN JULIA.

Cornel Munteanu

(Prima parte a serialului o puteți citi în pagina a 12-a, care în acest an va fi rezervată istoriei școlii din Julia.)

Pe scurt...

BĂTANIA

În ultima săptămână dinaintea Crăciunului, grădinița din Bătania a găzduit o delegație sosită de la Lipova și Arad, care a adus daruri de sărbători. Oaspeții au fost întâmpinați de copiii de la grădiniță cu un program de colinde și poezii de Crăciun. Cadourile oferite copiilor au fost dăruite de Consiliul local Lipova și Arad, de familia întreprinzătorului *Miloș Constantin* din Lipova și *Horea Ocoliceanu*, consilier județean din Arad.

CENADUL UNGURESC

Conform tradiției, românii din Cenadul Unguresc, în sfânta zi de Crăciun și de Anul Nou, după Sfânta Liturghie săvârșită în biserica ortodoxă română din localitate, s-au întâlnit la clubul românilor. Aici și-au urât unii altora ca Anul Nou să le aducă numai împliniri, au ciocnit un pahar de șampanie și au stau de vorbă, gustând din colacii și gustările oferite de conducerea autoguvernării românești din sat.

MICHERECHI

Ca de obicei, și în anul acesta, la Casa de Cultură „Gheorghe Dulău” din Micherechi va fi organizată tradiționala competiție de tenis de masă. Pe parcursul zilelor din această săptămână jucătorii au avut posibilitatea să facă antrenament între orele 15.00–20.00. Finala competiției va avea loc sâmbătă, 10 ianuarie, cu începere de la ora 17.00.

JULIA

Sezonul balurilor românești din Ungaria începe, ca în fiecare an, cu Balul românesc pe țară. Ediția 2009 a balului va avea loc pe 31 ianuarie, la Centrul Cultural Românesc din Julia. Prețul biletelor, cu cină, este de 4000 forinți, și se pot procura la Oficiul AȚRU. Petrecerea va începe la ora 19.00.

BUDAPESTA

Institutul Cultural Român din Budapesta deschide anul cultural cu Mihai Eminescu pe Internet. Mesaje vor porni pe e-mail în 15 ianuarie, data nașterii poetului, către publicul ungar care va primi un e-mail dedicat, o surpriză pentru toată lumea.

Săptămâna de rugăciune a bisericilor creștine baptiste din România

În acest an, în zilele de 4-11 ianuarie se desfășoară Săptămâna de rugăciune a bisericilor creștine baptiste din România. Mai jos redăm tema acestor 8 zile de rugăciune.

Duminică – 4 ianuarie

Tema: Încrederea noastră în Domnul indiferent de crizele prin care trece lumea – Psalmul 46; Psalmul 93. **Mulțumire:** Pentru suveranitatea, credințioșia și ocrotirea Domnului în fiecare zi. **Cerere:** Ajutorul Domnului pentru toți cei care trec prin încercări (crize financiare, boală, crize în familie, ispite și încercări)

Luni, 5 ianuarie

Tema: Bucurie în felurile și multele încercări prin care ne este îngăduit să trecem – Filipeni 4:4; Iacov 1:1-4. **Mulțumire:** Pentru roada Duhului Sfânt – bucuria – care nu depinde de împrejurări ci de umblarea în ascultarea de Domnul. **Cerere:** plinătatea Duhului Sfânt în viața fiecărui credincios pentru ca bucuria să fie sfântă și duhovnicească.

Marti, 6 ianuarie

Tema: Mântuirea celor din familie și a celor apropiați – Ezechiel 18:23; Faptele Apostolilor 17:22-31. **Mulțumire:** Pentru toți cei mântuiți din casele noastre și dintre cei apropiați. **Cerere:** Mântuirea copiilor, părinților, rudelor apropiate, a vecinilor și prietenilor.

Miercuri, 7 ianuarie

Tema: Protecția familiei, discernământ și decizii biblice în viața de familie și dedicarea familiei în slujire – Psalmul 127; Luca 22:31; – I Tesaloniceni 5:22. **Mulțumire:** Pentru pacea lui Hristos din familie și pentru ajutorul Lui de-a lungul anilor. **Cerere:** Înțelepciune și dragoste în relațiile de familie și pentru dedicare și statornicie în slujire.

Joi, 8 ianuarie

Tema: Puritatea și puterea Bisericii în zilele noastre în mijlocul tuturor atacurilor celui rău – Matei 16:18; Efeseni 6:10-18; Faptele Apostolilor 20:28. **Mulțumire:** Pentru biruința

Domnului în Biserică și pentru biruința celor credincioși prin puterea Duhului Sfânt. **Cerere:** Deosebiră duhurilor pentru a feri Biserica de învățători și prooroci mincinoși. Întărirea credinței pentru a trăi o viață curată și sfântă înaintea Domnului.

Vineri, 9 ianuarie

Tema: Lucrarea de misiune și evanghelizare internă și internațională – Matei 9:37-38; Ioan 15:1-8. **Mulțumire:** Pentru toate națiunile unde s-au deschis uși pentru evanghelie. Pentru toate bisericile române din România și străinătate. **Cerere:** Uși deschise pentru Evanghelie în țările în care creștinii sunt persecutați. Protecția misionarilor. Mântuirea neamului nostru.

Sâmbătă, 10 ianuarie

Tema: Binecuvântarea spirituală și materială a României – Ieremia 29:7; 1 Timotei 2:1-2; 2 Cronici 7:14. **Mulțumire:** Pentru libertatea religioasă, pace în țară, pâinea cea de toate zilele și pentru protecția de

calamități naturale și sociale. **Cerere:** Frica de Dumnezeu în Parlament, Guvern și Președinție. Legi corecte din punct de vedere moral și social. Vremuri de trezire spirituală.

Duminică, 11 ianuarie

Tema: Plinătatea Duhului Sfânt în inima fiecărui credincios – Ioan 1:16; Efeseni 3:19; Efeseni 5:18. **Mulțumire:** Pentru Duhul Sfânt al lui Dumnezeu prin care am fost născuți din nou, suntem pecetluiți pentru ziua răscumpărării și prin care suntem călăuziți

în tot adevărul Scripturilor. Pentru slujitorii și credincioșii care lucrează în puterea Duhului pentru lărgirea Împărăției lui Dumnezeu și zidirea Bisericii. **Cerere:** Pentru înțelegerea biblică a învățăturii despre Persoana și lucrarea Duhului Sfânt. Pentru trăire în plinătatea Duhului Sfânt și pentru protecția Bisericii și a familiei de influența unor duhuri și practici înșelătoare. Pentru pregătirea pentru venirea Domnului.

Paul Negruț, Vicepreședinte
cu Educația Biblică
(Sursa: Uniunea Baptistă
din România)

Post și rugăciune pentru trezire spirituală și transformare

Mișcarea de Post și Rugăciune a Străjerilor și Bisericile Evanghelice din România organizează întâlnirea de 3 zile de Post și Rugăciune pentru Trezire Spirituală și Transformare, în zilele de 15-17 ianuarie 2009.

Întâlnirea va avea loc la Hotelul Padiș din Băile Felix, Oradea.

Programul de închinare va începe în fiecare dimineață la ora 9.00 și se va termina seara la ora 21.00 (sâmbătă, 17 ianuarie, programul se va încheia în jurul orei 16.00 – ora României). Cazarea

este asigurată la hotel. Seara se poate servi cina la restaurantul hotelului. Prețul pentru o noapte de cazare este 30,00 lei/persoană iar pentru o cină se plătește 17,00 lei/persoană.

Înscrierea se va face telefonic sau email, până la data de 10 ianuarie 2009, la fratele Iosif Hantz: tel. nr. 0040/722-229992, e-mail: iosifhantz@gmail.com.

Mișcarea de Post și Rugăciune a Străjerilor are ca temelie legătura de dragoste a celor care se pregătesc pentru și pregătesc venirea Domnului Isus.

Rugăciune în alianță

În perioada 4-11 ianuarie se desfășoară Săptămâna de rugăciune Alian-

țan: „Mă rog ca toți să fie una, cum Tu, Tată, ești în Mine, și Eu în Tine; ca, și ei

ța, lansată de Uniunea Evanghelică Maghiară (Alianță). În cursul acestei săptămâni, bisericile și comunitățile evanghelice se roagă pentru scopuri comune, cu subiecte comune. Baza săptămânii ecumenice de rugăciune este textul biblic din Evrei capitolul 11, având ca moto versetul 21 din capitolul 17 al cărții

să fie una în noi, pentru ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis.”

În ce privește comunitatea românilor din Ungaria, săptămâna de rugăciune ecumenică se desfășoară și în bisericile baptiste din Micherechi și Chitighaz, precum și în biserica pentecostală nr. 1 din Micherechi.

R.P.

Arhimandritul Teofil Părăian

Dacă nu ne minunăm de Dumnezeu, încă nu L-am cunoscut

Nu poți vorbi despre Întruparea Fiului lui Dumnezeu fără să te referi la Maica Domnului. Or, dacă la Maica Domnului referindu-ne, o știm mai presus de minte și de cuvânt, știm că mintea nu poate cunoaște mărețiile ei, nașterea ei cea mai presus de fire, toate acestea sunt mai presus de minte. Dacă așa e cu Maica Domnului și Maica Domnului totuși e om, atunci cu Dumnezeu cum e? Dacă i se pare cuiva că îl cunoaște pe Dumnezeu și nu se uimește de Dumnezeu – Sfântul Isaac Sirul, și tare mult îmi place mie cuvântul acesta, zice: „Încă nu a cunoscut pe Dumnezeu cel ce nu se minunează de Dumnezeu”. Numai cu uimire poți sta în fața lui Dumnezeu –, dacă stai fără uimire, dacă nu te minunezi de Dumnezeu, înseamnă că încă nu ai cunoscut pe Dumnezeu, nu te-ai întâlnit cu Dumnezeu. În fața lui Dumnezeu trebuie să rămâi copleșit, uluit de măreția lui Dumnezeu.

Zicem, vorbind cu Maica Domnului: „Spăimântatu-s-au toate de dumnezeiască mărirea ta, că tu, Fecioară neispită

de nuntă, ai avut în pânțe pe Dumnezeu Cel peste toate și ai născut fiu pe Cel fără de ani, Cel ce dăruiește pace tuturor celor ce te laudă pe tine”. Spăimântatu-s-au în sens de s-au uimit. Așa de mare a fost uimirea, încât a stat ca într-un fel de spăimântare cine a cunoscut mărirea Maicii Domnului. „Spăimântatu-s-au toate de dumnezeiască mărirea ta.” O mărire, dar nu o mărire obișnuită. Și un om obișnuit are o mărire a lui. Noi suntem mari prin faptul că purtăm în noi chipul lui Dumnezeu. E o mărire a noastră, o mărire pe care ne-a dat-o Dumnezeu. Dar Maica Domnului are o mărire mai presus de mărirea obișnuită, o mărire de care s-au spăimântat toate: „de dumnezeiască mărirea Ta”. Și mărirea aceasta a Maicii Domnului, dacă e așa de mare și spăimântătoare, atunci cum va fi mărirea lui Dumnezeu în fața conștiinței noastre, dacă l-am întâlni pe Dumnezeu? Iar dacă nu ne minunăm de Dumnezeu, încă nu ne-am întâlnit cu Dumnezeu, încă nu l-am cunoscut pe Dumnezeu.

Obiceiul sfințirii caselor la Micherechi

În zilele de 2–3 ianuarie, în satul Micherechi, preotul Ioan Bun, însoțit de cantorii bisericii și de copiii de

le-am dat ouă. Fetele pri-meu în această zi fuior și le crească părul ca cânepa dă mare”, și-a amintit nana

scoala generală „au umblat cu Iordanul”. În ziua de vineri, la ora șapte dimineața la biserică s-a ținut slujba de sfințire a apei. După glasul clopotelor de la ora opt, preotul și copiii au pornit să sfințească casele. Locuitorii de credință ortodoxă i-au primit cu porțile deschise.

Băieții, care au plecat cu preotul din casă în casă, au cântat: „În Iordan botezându-te, Doamne, închinarea Treimii s-a arătat: că glasul Părintelui a mărturisit ție, Fiu iubit pe tine numindu-te, și Duhul în chip de porumb a adevărit întărirea Cuvântului. Cel ce te-ai arătat, Hristoase Dumnezeule, și lumea ai luminat, mărire ție”.

„Mai demult s-a auzit după a treia uliță, că vin cu Iordanul. Pruncii cântau cu glas tare, și ca răsplată

Maria Ruja, născută în 1939. Obiceiul sfințirii caselor a continuat și în ziua de sâmbătă, când preotul a sfințit casele credincioșilor prin sfințirea cu apă sfințită aducând Binecuvântarea lui Dumnezeu. Această zi are un caracter aparte. Preotul vizitează credincioșii, le urează un an nou fericit. În această zi am fost alături de ei la familia Cozma de pe ulița mare a satului. „Pe vremuri, băieții care am umblat cu Iordanul cu preotul Olah, o trebuit și umblăm la biserică. În seara dă Ajun dă Anul Nou puneam într-un vas grâu, fân, luțernă și îl punem sub masă și ne dea Dumnezeu rod pă tot anul. Când o venit popa cu cruce le-am dat lui”, ne-a povestit Veronica Radici, născută în 1933 și Ioan Cosma, născut în 1929. A.C.

Gr. Alexandrescu

Noaptea sfântului botez

*Este ora miez de noapte,
Ora tainicelor șoapte,
Voi, români, ce-aveți credință
Exprimați orice dorință,
Acum cerul e deschis.
Creatoru-acum veghează:
Isus mâine se botează.*

*Eu, din parte-mi, rog fierbinte
Pe acel atotputinte,
Eu îl rog și îl implor
Să ferească astă țară
De intriga dinafară,
De-umilintă, de ocară
Și de-orice apăsător.*

*Să nu mai vedem trădare,
Nedreptate, apăsare,
Răii pe cei buni călcând,
Și trândava moliciune
Și plăcerile nebune,
Care ne aduc rușine,
Orice merit insultând,*

*Să piară iezuitismul,
Să se schimbe egoismul
În sentiment blând, divin;
S-avem o dreaptă balanță,
Care inimile-nalță
La orice popor creștin.*

*Voi ca Țara Românească
Să poată să te fâlească
Cu acei ce-o cârmuiesc,
Și ca legile votate,
Și legile confirmate
Să nu mai fie călcate
De chiar cei ce legiuesc.*

*Voi ca nația română
Oricând ia stindardu-n mână,
Pentru drepturile ei,
Să aibă ajutoare
Crucea cea strălucitoare;
Crucea cea biruitoare
Să ajute frații mei!*

*Rog pe cel ce se botează
Și credința înviază
În tot neamul omenesc
Să facă să fim toți bine,
S-avem toți zile senine,
Fără nori, fără suspine:
Asta voi, asta doresc!*

Liceeni români la concursul de matematică

Asociația de matematică „Bolyai János” a publicat și în acest an școlar 2008/2009 concursul de matematică „Arany Dániel” pentru elevii liceelor și instituțiilor medii din țară. Până la data înscrierii la concurs, 25 octombrie, s-au înscris elevi și de la Liceul Românesc din Julia. În prima rundă a concursului de matematică, care

s-a desfășurat pe 4 decembrie, la Budapesta, elevii *Matei Repiszky*, *Nora Rocsin* și *Monica Rocsin* au obținut rezultate bune. Cu acest rezultat au intrat în a doua rundă a concursului, care va avea loc pe 19 februarie 2009. Elevii se bucură de sprijinul profesorului pregătitor *Gheorghe Gábor*.

A. Cioca

Succes la concursul de engleză

La concursul național de limba engleză, echipa elevilor din clasa a 7-a a Școlii generale românești din Julia s-a clasat pe locul al doilea. Pentru reușita acestui concurs au concu-

rat elevii *Matei Dobrai*, *Dora Görbedi*, *Kinga Kávási*, *Anamaria Hegedűs*. Elevii școlii românești au fost pregătiți de profesoara de engleză *Beata Barna Hoțopan*.

A.C.

Eleve câștigătoare la concursul de desen

Liceul Catolic „Karácsonyi János” din orașul Julia a lansat în pargul sărbătorilor de iarnă concursul de desen cu tema „Nașterea lui Hristos”, destinat copiilor cu vârsta de școală generală. La concursul din 17 decembrie 2008 au fost premiați câștigătorii *Reca*

Hanyecz (clasa 1), *Ana Martin* (clasa 2), *Victoria Borszéki* (clasa 3), *Vivien Nagy* (clasa 4) și *Vivien Pataki* (clasa 5), eleve ale școlii generale românești din Julia.

Elevii au fost pregătiți de profesoara de desen *Maria Rocsin Farkas*.

Să ne ocrotim mediul

La un concurs de colecționare a flacoanelor de plastic, Liceul Românesc din Julia s-a clasat pe locul al 5-lea. Școlile medii ale

orașului Julia, la concursul din luna decembrie au colecționat în total 427,98 flacoane de plastic.

A.C.

FILM – FILM – FILM

Lansarea filmelor pe 2009

□ Pe 15 mai, Tom Hanks își reia rolul din Codul lui DaVinci în **Angels and Demons**.

□ Pe 22 mai, cel mai nou film din seria Terminator, **Salvation**, va ajunge în cinematografe.

□ **Harry Potter and the Half-Blood Prince**, pen-ultimul film al seriei. Deși trebuia inițial să fie lansată în această iarnă, pelicula regizată de englezul David Yates va avea premieră pe 17 iulie.

□ Pe 1 iulie se va lansa **Public Enemies**, cu Johnny Depp și Christian Bale, în regia lui Michael Mann.

□ În octombrie, **Where the Wild Things Are**. Este vorba despre ecranizarea unei povești pentru copii, în care Jonze îmbină animația cu jocul actorilor.

Zeii grecilor și ai romanilor

Ca și alte popoare antice, grecii și romanii celebrau numeroase divinități: ei erau politeiști. Zeii greci au aspectul și patimile omenesci. Ei au o istorie nesfârșită, de trei mii de ani, au inspirat numeroși sculptori, pictori și scriitori...

Atena sau Minerva?

Romanii obișnuiau să adopte zeitățile altor popoare, dar nu păstrau decât unele trăsături din caracterul și istoria lor. La fel au făcut cu zeii și zeițele grecilor.

Temple și serbări

Primii zei pe care grecii sau romanii i-au adorat sunt zeii protectori ai recoltelor, spiritele izvoarelor, ale căminului și familiei. Dar ei celebrau și marii zei și le ridicau temple. În fiecare an, se adunau pentru a-i sărbători. La Atena, de exemplu, cetățenii o venerau pe zeița care dăduse numele cetății. La Olimpia, începând cu 776 î.Cr., grecii din toate cetățile veneau la fiecare patru ani să-l sărbătorească pe Zeus, participând la concursuri atletice – Jocurile Olimpice. La Delfi, îl celebrau pe Apollo cu muzică și jocuri sportive, dar îl

chestionau și asupra viitorului lor: zeul își oferea mesajele – oracolele lui – prin intermediul unei preotese numite Pythia.

Panteonul roman

Un panteon nu este doar un templu consacrat tuturor zeilor, ci și ansamblul zeilor și zeițelor unei religii. Grecii aveau un panteon organizat în familii, iar romanii unul dezordonat. De altfel, primii lor zei – precum Flora, Pomona, Saturn sau Vulcan – nu aveau o reprezentare omenască.

Eroii, fii ai muritorilor...

...și ai unui zeu sau zeițe, sunt foarte iubiți de greci. Heracles și muncile pe care trebuia să le îndeplinească înainte de a urca în Olimp, printre zei – este cel mai celebru. Noi îl cunoaștem mai ales sub numele de Hercule, pe care i l-au dat romanii. Ulise este unul din eroii lui Homer, căruia îi sunt atribuite Iliada și Odiseea (secolul al VIII-lea î.Cr.)

Ofrande și superstiții

În ce constau religiile greacă și romană?

În special, în ofrandele și în sacrificiile făcute zeilor,

pentru a obține pacea, victoria, prosperitatea. În fiecare zi, tatăl de familie roman oferea câteva picături de ulei și puțină hrană zeilor protectori ai casei. Dar, pentru marile sărbători, numeroase animale erau conduse într-o procesiune lângă templu, unde erau sacrificate. O parte din ele era arsă. Restul era mâncat de participanții la acest banchet religios. La Roma, aceste ceremonii aveau loc în zilele nefaste, care trebuiau obligatoriu consacrate zeilor. Foarte superstițioși, romanii interpretau fenomenele naturii pentru a cunoaște voința zeilor.

Partenonul

Pe Acropole, o colină din Atena, se ridică Partenonul, reconstruit între 447 și 432 î.Cr. în cinstea zeiței Atena. În templu se intra printr-un vestibul, pronaosul. Chiar în spatele lui e naosul, unde se ridică statuia din aur și fildeș a Atenei, sculptată de marele artist Fidias, în secolul al V-lea î.Cr. În spatele acestei încăperi, sala comorilor, numită „sala Fecioarelor”. Parthenos este cuvântul grecesc pentru fecioară.

POVESTEA SĂPTĂMÂNII

Lucia Muntean

Cearța legumelor

Într-o seară, în grădina de zarzavaturi a bunicilor, s-a încins o ceartă mare. Ceapa verde și usturoiul s-au luat la harță cu salata și spanacul, iar gulia, ardeiul, roșia, conopida și varza, care erau niște tineri răsaduri, s-au trezit amestecate în gălceavă fără voia lor. Morcovul, pătrunjelul, țelina și cartoful și-au vârât nasurile în pământ și au tăcut chitic pentru că lor nu le plăceau astfel de discuții. Numai fasolea s-a ridicat iute pe par pentru ca să vadă și să audă cât mai bine.

– Sunteți niște zbârcite, striga plină de năduf Ceapa verde. Vă legați de mine și de bunul meu vecin Usturoiul că avem un miros neplăcut, dar uitați că și voi aveți defectele voastre.

– Și care ar fi acestea? întrebă Salata.

– Ha,ha,ha! Râse Usturoiul. Te faci că nu știi?!

Nu spunea ieri bunica despre tine că ești amară și despre Spanac că a îmbătrânit?

– Gustul meu amar este foarte sănătos, îi răspunse jignită Salata.

– Iar eu, chiar dacă sunt cam trecut sunt la fel de sănătos pentru cei care mă consumă zise și Spanacul.

– Lașă-l frate! Strigă Ceapa. În curând vor pleca de lângă noi. Știi bine că ei au o viață foarte scurtă.

– Căpățânoșilor! Zise Spanacul.

– Nu e frumos să vorbești așa unii cu alții, se bagă în vorbă Gulia. Dacă v-ar auzi cineva ar spune că sunteți niște legume fără minte!

– Pe tine cine te-a invitat să vorbești? se răsti la ea Ceapa.

Ardeiul sări și el ca fript. Cum adică? Dacă suntem niște tineri răsaduri nu putem să ne spunem părerea? Îmi pare rău, sura-to!

– Are dreptate Ardeiul, zise și Roșia care era tot un răsad. Dacă sunteți mai mari, purtați-vă cum se cuvine!

– Noi nu primim lecții de la niște pricăjite de răsaduri.

– Lecții? Tresări din somn Ridichea. Ia te uită, am ațipit și am uitat de lecția de seară. Să nu adoarmă nimeni până nu învățăm o poezie.

– Da, da! Mai bine învățăm ceva decât să ne certăm strigă atunci Varza.

– Cine se ceartă? Se miră Ridichea.

Fasolea îi spuse pe nerăsuflă toată povestea și Ridichea se miră foarte tare:

Urât din partea voastră! Se vede că nu ați învățat

încă să vă respectați una pe alta pentru că nu știți cât de importante suntem noi legumele pentru viața oamenilor care ne seamănă și ne îngrijesc. Dacă v-ar auzi copiii sunt sigură că nu v-ar mai aprecia atât de mult.

– Care a fost lecția pe care am învățat-o ieri? a mai întrebat Ridichea.

– Ieri am învățat despre anotimpuri, zise încetișor Gulia.

– Bine, zise Ridichea. Azi vom învăța despre ce înseamnă legumele pentru sănătate. Și ca să le treacă pofta de harță celor patru impricinate vom învăța o poezie despre ele. Și Ridichea începu să citească:

„Legumele toate, toate / Sunt izvor de sănătate. / Consumate zi de zi / De părinți și de copii, / Ele sunt pentru oricine. / O sursă de vitamine. / Fiecare-n felul ei / Îi ajută cu temei: / Usturoiu-alungă boala, / Ceapa vindecă răceala, / Frunza verde de spanac / Este bună la stomac; / Iar salata neapărat / Face bine la ficat. Fierți, crude, toate, / Oricum ar fi consumate / Sunt izvor de sănătate!

După ce Ridichea termi-

nă de citit, Ceapa, Usturoiul, Salata și Spanacul tăcură stânjenite.

– Ați văzut? Zise într-un târziu Ceapa. Mirosul meu și al Usturoiului nu face rău nimănui.

– Nici amăreala mea, zise Salata gânditoare.

– Ca să nu mai vorbim despre frunzele mele, zise și Spanacul cu fereală.

– Ar fi cazul să vă comportați ca niște legume serioase, le zise Ridichea și să nu mai pierdeți vremea cu vorbe goale. Nu aveți de lucru în această seară? Rădăcinile voastre nu v-au adus încă ceva de care au nevoie frunzele voastre?

– Fiecare legumă se rușină în felul ei și se grăbi să-și termine treaba înainte de culcare. În bucătăriile secrete ale frunzelor, vitaminele și sărurile minerale așteptau să fie preparate pentru hrana copiilor, dar și a celor mari. Și nu numai atât! Poezia trebuia învățată de toată suflarea grădinii, ca nu cumva vreo legumă să uite care îi este roștul.

În felul acesta, tăcerea se lăsa peste grădină și dimineață când Razele soarelui începură să se joace printre straturi, Salata le întrebă:

– Vreți să învățați o poezie? Dacă vreți, sunt gata să vă ajut!

– Și eu! zise Spanacul.

– Și noi, roștiră într-un glas Ceapa și Usturoiul.

Ce ziceți copii? Le ajutați și voi pe Razele de soare să învețe poezia despre legume?

La cules de legume

Kanga vrea să prepare un ghiveci de legume și i-a cerut ajutorul lui lepurilă. Trasează-i lui lepurilă drumul corect către Kanga, având în vedere că, în drumul său, trebuie să culeagă numai legume.

Știați că...?

❖ Dacă ai călători de la un cap la altul al galaxiei noastre – Calea Lactee – cu viteza luminii, ți-ar trebui 100.000 ani. Viteza luminii, cea mai mare viteză cunoscută, este de 300.000 km/sec.

❖ Pentagonul are dublu numărul de toalete de care este nevoie. Când a fost construit, legea impunea băi separate pentru albi și negri.

❖ Grădinile suspendate din Babilon, sunt supranumite și Grădinile Semiramidei, după numele legendarei regine a Babilonului. Construcția era compusă din mai multe terase suprapuse, retrase succesiv, pe care erau amenajate grădini cu o vegetație luxuriantă. Grădinile au fost

ridicate în colțul nord-estic al palatului lui Nabucodonosor, lângă poarta zeiței Istar. La bază aveau forma unui pătrat cu latura 123 m, înălțimea maximă fiind de 23 m.

❖ Curcubeul este un fenomen optic și meteorologic manifestat prin apariția spectrului luminos

atunci când lumina se refractă prin atmosfera suprasaturată de vapori de apă, de cele mai multe ori apărând după ploaie. Curcubeul ia forma unui arc roșu la exterior și violet la interior. Secvența de culori e cea a spectrului luminii albe, adică: roșu, portocaliu (oranj), galben, verde, albastru, indigo și violet. Lumina albă se separă în diverse culori (lungimi de undă) atunci când intră într-un strop de apă fiindcă roșul se refractă sub un unghi mai mic decât albastrul. La ieșirea din strop, raza roșie părăsește stropul sub un unghi mai mic decât unghiul de refracție al razei albastre, iar separarea culorilor realizează curcubeul.

2009, anul creativității și al inovării

În fiecare an, Uniunea Europeană alege o temă pentru o campanie care își propune să atragă atenția fie asupra unei probleme sociale, fie asupra unui anumit aspect care ar putea contribui la dezvoltarea economică sau culturală a statelor comunitare. Anul 2009 va fi dedicat creativității și inovării; pe parcursul său, în Europa vor avea loc sute de conferințe și expoziții și vor fi derulate proiecte menite să sensibilizeze opinia publică față de nevoia de a găsi soluții creative la provocările cu care se confruntă omenirea astăzi.

Gândirea creativă constituie cheia succesului într-o economie globală, iar inovarea face parte integrantă atât din pachetul Comisiei Europene privind schimbările climatice, cât și din planul de revitalizare a economiei europene. În prezent, aceasta suferă cea mai mare cădere înregistrată în ultimele decenii.

Anul creativității și al inovării a debutat, oficial, pe data de 7 ianuarie, cu o conferință și festivitate la Praga. Cu toate acestea, un prim eveniment a fost deja organizat – este vorba despre un concert susținut cu ajutorul unor instru-

mente realizate din legume proaspete. Pe parcursul anului, orașul Bruxelles va găzdui o serie de dezbateri pe tema modalităților de încurajare a noilor idei și a felului în care societatea poate profita de acestea.

Campania va contribui la modelarea agendei UE

pentru cooperarea între statele membre în domeniul educației și al culturii. De asemenea, va constitui o sursă de inspirație și pentru politicile în alte domenii, cum ar fi cele privind întreprinderile și ocuparea forței de muncă, sunt de părere oficialii UE.

20 de ani de la căderea comunismului

Europa se pregătește pentru a marca, în cursul anului 2009, o serie de aniversări ale unor momente definitorii pentru istoria Europei, dar și a lumii în general, potrivit „Deutsche Welle”.

Pe lângă împlinirea a 70 de ani de la declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial, prin invazia Poloniei de către trupele hitleriste la 1 septembrie 1939, în 2009 se aniversează și 20 de ani de la căderea comunismului în Europa Centrală și de Est. Astfel, începând cu organizarea de alegeri democratice în Polonia, în iunie 1989, anul schimbării a culminat, în noiembrie, cu căderea Zidului Berlinului, evenimentul devenind simbolul sfârșitului Războiului Rece, care a divizat Europa după încheierea celui de-al Doilea Război Mondial. Căderea Zidului Berlinului a determinat în scurt timp și răsturnarea Guvernului de la Praga, susținut de Uniunea Sovietică, precum și la prăbușirea comunismului în România, în urma Revoluției sangeroase ce a dus la alungarea dictatorului Nicolae Ceaușescu, executat în ziua de Crăciun, împreună cu soția sa, mai precizează „Deutsche Welle”. Tot în 2009 se vor aniversa 60 de ani de la crearea Republicii Federale Germania și tot atâtia de la înființarea Organizației Tratatului Atlanticului de Nord (NATO). De asemenea, în 2009 se vor împlini și 10 ani de la crearea euro, ce avea să devină, în acest interval, monedă unică în 16 state membre ale Uniunii Europene, după ce și Slovacia a trecut la euro la 1 ianuarie.

Calendarul românesc 2009

La sfârșitul anului trecut a apărut o nouă ediție a almanahului săptămânalului „Foaia românească”. Calendarul românesc pe anul 2009 conține o succintă prezentare a evenimentelor mai importante din viața publică a românilor din Ungaria, de-a lungul anului 2008. Activitățile pe plan cultural și religios, importante unei minorități pentru ași afirma și păstra identitatea, vă va informa

despre evenimentele mai însemnate ale anului 2008. Pagini de tineret cu evenimentele școlare și preșcolare, pagini de poezie și literatură românească, folclor, divertisment, noutăți din întreaga lume, umor, etc., toate le găsiți în Calendarul românesc 2009. Almanahul se poate procura de la școlile și bisericile românești și de la Editura NOI.

A.B.

„Uneori, e drept, omul obosește așteptând. Și n-ai auzit, oare, de situații în care, când sosește în sfârșit ceea ce el a așteptat, sosește prea târziu? E, poate, o victorie pe care a dorit-o mult, dar, obținând-o prea târziu, nu mai are ce face cu ea; o victorie care reușește să-l obosească și mai mult. Și renunță la ea cu o ultimă mare tristețe, deoarece nu e simplu să porți o bătălie și, ajuns la capăt, să-ți dai seama că asta a fost totul. Bătălia. A existat cândva un scop, dar de atâtea așteptare scopul a murit... Te resemnezi la nevoie cu singurătatea, dar nu vrei să te resemnezi cu desăvârșirea ei.”

Octavian Paler

APEL Fotografia, moștenire de familie

Istoria unei comunități în imagini. În albumul fiecărei familii românești există fotografii cu copii, cu familii, cu cătane, cu lucrările de pe câmp, cu minunatele noastre dansuri populare etc. Toate acestea fac parte din patrimoniul cultural material al românilor din Ungaria, un patrimoniu care stă ascuns.

Muzeul Erkel Ferenc din Julia și Editura Noi lansează un apel în rândul românilor din Ungaria de a contribui la îmbogățirea colecției de fotografii vechi despre comunitatea românească din această țară, de a scoate la lumină aceste valori.

Așteptăm să ne trimiteți fotografiile pe adresa Editurii Noi (Julia, strada Gh. Doja nr. 8), cu toate informațiile pe care le aveți despre aceste poze. Ele vor fi scanate, introduse într-o bază de date, după care se vor înapoia.

Cele mai interesante fotografii vor fi publicate în săptămânalul „Foaia românească”, cu toate informațiile legate de familia de la care provine. Se planuiește, ca din materialul adunat să se realizeze o expoziție, la care să fie invitați toți cei care au contribuit la scoaterea la lumină a acestor valori ale naționalității române din Ungaria.

Fotodocumentar

Maria Petrușan cu fiicele sale, în 1960
(Fotografie din arhiva Mariei Cioca din Micherechi)

Limba română ca limbă europeană are institut la Cluj-Napoca

Institutul limbii române ca limbă europeană (ILR-LE) din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” (UBB) din Cluj-Napoca sprijină universitățile străine, cu care universitatea clujeană are relații de cooperare, în elaborarea cursurilor și a materialelor didactice de limba română ca limbă străină și propune, totodată, programe de colaborare didactică și de cercetare cu și pentru românii din afara țării, după cum a spus directorul ILR-LE, *Victoria Moldovan*, conform Agerpres.

Determinantul „europeană”, prezent în denumirea institutului, vizează, pe de o parte, promovarea cunoașterii limbii române în afara granițelor, iar pe de altă parte consolidarea și cultivarea limbii române în interiorul țării. „ILR-LE își propune să facă mai mult pentru cunoașterea limbii române. Nu avem obiective spectaculoase, ci dorim ca acțiunile noastre să fie constante, relevante și adecvate publicului țintă ales. În ce privește promovarea imaginii României în afara granițelor, ILR-LE colaborează cu instituții europene de profil lingvistic, cu universități sau cu asociații ale românilor de pretutindeni și cu instituțiile naționale cu atribuții în domeniu, respectiv cu Institutul Limbii Române (ILR), organism de specialitate aflat în subordinea Ministerului Educației și Cercetării și Tineretului (MECT) și cu Institutul Cultural Român (ICR)”, a spus *Victoria Moldovan*.

Scopul instituției este să ofere servicii lingvistice de înaltă calificare și de calitate în domeniul limbii române mai multor categorii de public, fie din țară, fie din străinătate. *Victoria Moldovan* a mai spus că pe coordonata externă, ILR-LE asumă inițiative de colaborarea cu organisme de profil ale Consiliului Europei, cum ar fi Centrul European pentru Limbi Moderne de la Graz sau Uniunea Latină, în vederea promovării limbii române. Pentru 2009, ILR-LE va promova proiecte în domeniul educației lingvistice, destinate publicului larg, prin acțiuni concrete, convergente, de anvergură națională – împreună cu Catedra de limba română a Facultății de Litere, cu Institutul de Lingvistică „Sextil Pușcariu”, și în colaborare cu Academia Română și MECT. Activitatea institutului va fi orientată spre proiecte de educație, de cercetare, de valorificare a cercetărilor teoretice și practice din domeniul limbii române.

Zece porunci

Prima poruncă: Să aștepți oricât.

A doua poruncă: Să aștepți orice.

A treia poruncă: Să nu-ți amintești, în schimb, orice. Nu sunt bune decât amintirile care te ajută să trăiești în prezent.

A patra poruncă: Să nu numeri zilele.

A cincea poruncă: Să nu uiți că orice așteptare e provizorie, chiar dacă durează toată viața.

A șasea poruncă: Repetă că nu există pustiu. Există doar incapacitatea noastră de a umple golul în care trăim.

A șaptea poruncă: Nu pune în aceeași oală și rugăciunea și pe Dumnezeu. Rugăciunea este uneori o formă de a spera a celui ce nu îndrăznește să spere singur.

A opta poruncă: Dacă gândul ăsta te ajută, nu evita să recunoști că sperii neavând altceva mai bun de făcut sau chiar pentru a te feri de urmările faptului că nu faci nimic.

A noua poruncă: Binecuvântează ocazia de a-ți aparține în întregime. Singurătatea e o tărfa care nu te învinuiește că ești egoist.

A zecea poruncă: Amintește-ți că paradisul a fost, aproape sigur, într-o grădina.

(Octavian Paler: *Viața pe un peron*)

Grădinița familiilor românești din Jula

Interviu cu *Ana Ciotea*, directoarea Grădiniței românești din Jula

La 27 noiembrie, Consiliul Local din Jula a ales directoarea Grădiniței românești din Jula în persoana *Anei Ciotea*. Principalul scop al noii directoare este ca această grădiniță să rămână instituție românească și pe mai departe.

– În acest moment, cea mai importantă problemă ar fi renovarea clădirii în care funcționăm. Am făcut și o propunere către Consiliul Local din Jula pentru schimbarea ferestrelor, ușilor și repararea acoperișului. Ar fi bine dacă am beneficia de fonduri pentru

primit din partea Autogvernării Românești din Jula. Totodată scopul meu este ca copiii să fie bine pregătiți pentru învățământul primar. Marea parte a copiilor, care au împlinit vârsta de șase ani, pleacă de aici direct la școala generală românească, școală

organizarea diferitelor programe sportive, întreceri, excursii comune. Mă voi folosi de toate posibilitățile la proiectele finanțate din fonduri europene, de proiecte transfrontaliere realizate în parteneriat cu o altă unitate de învățământ din România, astfel îmbunătățind aspectul grădiniței noastre, urmărind totodată cunoașterea de către copii a culturii regiunilor în care trăiesc. Vom putea organiza schimburi

îmbunătățirea curții. Spațiul de joacă în aer liber al copiilor din această unitate de învățământ este acceptabil. Mulți copiii frecventează această grădiniță pentru că părinții lor ar dori ca copilașii lor să învețe limba română. Aproape 100 de copii vin aici să învețe cântece și poezii, să asculte povești cu prinți și prințese, să trăiască înocența copilăriei. Funcționăm cu patru grupe, două dintre acestea sunt românești. Fiecare grupă are un simbol propriu. Numărul relativ mare de copii din instituția noastră demonstrează clar că avem nevoie de această grădiniță românească. Scopul nostru este să creăm o atmosferă cât mai plăcută pentru copilași. În toamna anului trecut s-au făcut reparații în incinta clădirii. Ușa de la intrare a fost schimbată cu ajutorul unei familii, iar fondurile pentru montarea noii terase le-am

unde se predă limba română începând din prima clasă. Printre planurile mele figurează și crearea unei relații speciale cu Școala generală românească din acest oraș. Credem că grădinița este primul pas important al copiilor în viață, este un loc unde aceștia încep să-și definească identitatea. În relația cu școala mă gândesc la o-

de experiență, vizite și multe alte activități. Programul de Crăciun, la care au fost invitați părinții și bunicii copiilor care frecventează grădinița noastră, aș dori să-l organizăm și în viitor, deoarece credem că prin astfel de inițiative vom putea avea o relație și mai strânsă între instituție și părinți.

A. Cioca

De numele lui Frideric Vild/ Wild Frigyes se leagă începuturile școlii românești la Jula, la nivelul școlii generale, în 1946, apoi tot de el legăm și momentul pornirii claselor de liceu în anul 1949. Născut în anul 1910, în satul Csángófold (Pământul Cean-găilor, Moldova – România), profesorul Vild venea din România cu un bagaj bogat de cunoștințe, dublat de o cultură aleasă. Clasele primare le urmează la Ghimeș apoi între 1942–1943 îl găsim la Școala pedagogică superioară din Cluj, unde studiază limbile latină, germană și franceză. În 28 ianuarie 1943 obține diploma de profesor la Cluj cu nr. 17–35. Activitatea în câmpul pedagogic o începe în 16 octombrie 1940 ca pedagog supraveghetor. Din anul 1946 se stabilește cu familia în Ungaria, unde urmează examene de diferență, care îi dă și titlul de doctor (doctoratul mic) la Școala superioară din Szombathely, iar diploma care confirmă aceste examene încheiate e eliberată cu nr. 901/ 1947. Este căsătorit cu Vermecs Katalin (n. 1917) și are două fiice, Katalin (n. 1942) și Anamaria (n. 1948). Locuiește la Jula, la reședința pusă la dispoziție în campingul Marc. În anul 1948, la doi ani de existență în paralel a școlii confesionale, cu cea de stat, el face parte din delegația care semnează

Școala românească din Jula – 60 de ani

Frideric VILD

(1910–1990)

procesul-verbal de predare–primire între fosta școală confesională și noua școală înființată atunci. Semnătura lui figurează alături de cea a lui Petru Mândruțau și Dumitru Sabău.

În anul școlar 1947–1948, el preia ca diriginte clasa a VI-a, fiind prima clasă de a V-a intrată în 1946, și care l-a avut la început ca diriginte pe profesorul Tarpai Ottó. În condicta de clasă și de predare a profesorilor se remarcă scrisul deosebit de îngrijit și caligrafic, cu toc și peniță, a profesorului Vild Frideric, ca și semnătura sa elegantă, frumos arcuită la literele de început cu bucle și linii mai îngroșate pe verticală. La aceeași clasă el predă ca discipline franceza, științele naturii, maghiara. A fost un bun coleg, condica profesorilor arată că intra deseori înlocuind profesorii care nu erau prezenți la program. A fost în acest interval 1947–1948 coleg de muncă la școală cu Gheorghe Negru, Dumitru Sabău, Arus Albert – primul director împuternicit, Teodor Oltean – proaspăt ajuns după studiile de școală normală de la Oradea,

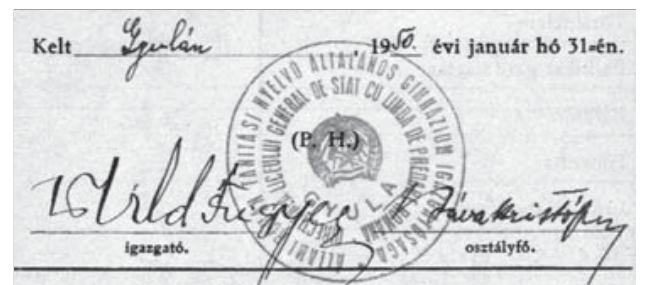
Frideric Vild

Kukla Rozalia – învățătoare de la școala confesională. Datorită calităților sale, de bun coleg și exigent profesor, comunicativ și convingător, responsabil și disciplinat în munca sa la catedră, în anul școlar 1948–1949 preia ca împuternicit direcțiunea școlii generale, dar continuând să țină orele de franceză ori de maghiară. În anul 1949 avea în componența profesorilor angajați, conform tabelului semnat și stampilat de dir. împ. Vild Frigyes următoarele cadre didactice: Negru Gheorghe, Oltean Teodor, Kukla Rozalia, dr. Molnár Gézané și Havasi Erzsébet. În vara anului 1949, când au loc examinări pentru echivala-

rea a două clase de generală în vederea deschiderii toamna a primei clase de liceu, profesorul Vild semnează ca director tabelele cu rezultatele acestor examene, astfel că în toamna lui 1949, el trece la direcțiunea Liceului general, înființat atunci, deși ștampila pe aceste procese verbale era cea de la școala generală. Prima semnătură a lui Frideric Vild cu noua ștampilă a liceului datează din noiembrie 1949. În 1953 el primește din partea ministrului de atunci ordinul de atribuire a numelui liceului în Liceul general cu limba de predare română „Nicolae Bălcescu”. El este directorul liceului între 1949 și 1955. În acest interval profesorul Vild a fost implicat și în activitatea de organizare culturală a românilor din Ungaria (UCRU), ca și

temeiilor al liceului, ca bun pedagog și profesor, reușind să sudeze un colectiv activ și harnic pentru începuturile școlii românești. În plus, stăpâna o cultură vastă și o limbă română elegantă, un intelectual nobil care și-a respectat profesia de dascăl. A scos primele trei generații și promoții de liceeni, poate, printre cele mai valoroase ca devenire profesională, de la Teodor Petruța, Lucreția Purdi, Vioara Németh, Rotar Svetozar, până la Lucian Magdu, Mihai Ianc, Alexandru Hoțopan, Gheorghe Marc, Mihai Cozma și alții. În multe din amintirile acestora, profesorul Vild stăruie într-o lumină aparte, în gânduri și sentimente curate. La primele examene de bacalaureat l-a avut ca oaspete, în calitate de președinte de comisie, pe profesorul Pálffy Endre de la Universitatea ELTE din Budapesta.

Aș remarca și ordinea în munca de arhivare a directorului. Profesorul Vild a fost primul care a inventa-

În stânga, semnătura lui Vild pe un carnet de elev

în cea de sprijinire și redactare a primului ziar românesc *Libertatea noastră*, în anul de început 1950–1951 fiind scris chiar în incinta liceului.

În anul 1955 este ales președinte al Uniunii Germanilor din Ungaria, funcție pe care o deține până în anul 1973. Se mută la Veszprém și paralel activează atât ca profesor la Universitatea din localitate, cât și ca secretar general al Uniunii Germanilor din țară. Până la moartea sa din anul 1990, a susținut conferințe și a purtat dialoguri despre cultura germanilor din Ungaria, intrând, încă din 1956, pe lista celor suspecți de implicare politică în evenimentele de atunci.

Meritul său a fost ca în-

riat, scriind el însuși pe fiecare document, numărul și anul documentului, în dosare îngrijite și numerotate. Procesele verbale din arhiva școlii, răspunsurile la corespondența cu diferite instituții și chiar cu persoane private, în special elevi, ședințe de analiză și control a activității la clase, aprecierile și intervențiile sale demonstrează un partener de dialog susținut și argumentat, chiar cu unele accente de critică acolo unde era cazul. A fost un director exemplar care impunea prin personalitatea și prestanța calitativă a muncii sale ca dascăl.

Cornel Munteanu,
Baia Mare

Urmează: 2. Dumitru Sabău, 3. Dumitru Suciu, 4. Virgil Magda

Tabloul promoției 1949–1953, cu directorul Vild

Anamaria Marinca, una dintre cele mai bune actrițe ale anului 2008

Actrița *Anamaria Marinca* figurează într-un top al celor mai bune actrițe ale anului 2008, realizat de criticii cotidianului britanic „The Independent” și inclus într-o retrospectivă a anului cinematografic care a trecut. Criticul *Jonathan Romney* de la „The Independent” apreciază că, pentru cinematografie, anul 2008 a fost un an extrem de viguros și plin de surprize. Cotidianul britanic face o retrospectivă a anului în cinematografie, contabilizând o serie de evenimente și realizând mai multe topuri.

Astfel, *Anamaria Marinca* figurează în topul celor mai bune actrițe ale anului 2008 cu rolul din „4 luni, 3

săptămâni și 2 zile”, alături de *Kristin Scott Thomas*, cu rolul din „I’ve Loved You So Long / Il y a longtemps que je t’aime”, regizat de *Philippe Claudel*, *Kathryn Worth* cu „Unrelated”, *Romola Garai* cu „Angel”, *Til-*

da Swinton pentru rolul din „Burn After Reading/ Citește și arde”, *Sally Hawkins* pentru personajul din „Happy Go Lucky” și *Asia Argento* pentru rolul din „The Last Mistress”.

Căsătorii de Anul Nou la Poarta Sărutului

15 cupluri s-au căsătorit în noaptea de Revelion în fața Porții Sărutului din

rechi se înscriseră la Starea Civilă pentru a se căsători la cumpăna dintre

Târgu Jiu, realizată de marele sculptor *Constantin Brâncuși*. Inițial, 24 de pe-

ani, dar, între timp nouă dintre acestea s-au răzgândit.

Căsătoriile de Anul Nou din fața Porții Sărutului au fost oficiate de primarul municipiului Târgu Jiu, *Florin Cărciumaru*, și au avut loc imediat după focul de artificii din Piața Revoluției. Cele 15 perechi au achitat o taxă de 200 de lei pentru a se căsători într-un moment special și într-un loc deosebit, dar, în schimb, au primit din partea primăriei un tort, o șampanie și un buchet de flori.

Obiceiul căsătoriilor la Poarta Sărutului a fost lansat în anul 2000.

Bucureștiul, de trei ori în Guinness Book

Capitala României a intrat în Cartea Recordurilor, cu cel mai lung cârnat afumat din lume, care măsoară 392 de metri. Cârnatul a fost dus pe 27 decembrie în Piața Constituției, iar în jurul orei 12.00 arbitrul oficial al Guinness World Records l-a măsurat, declarând oficial recordul mondial. Pentru realizarea cârnatului au lucrat peste 25 de oameni, timp de

două săptămâni. După constatarea noului record mondial, cârnatul a fost porționat, prăjit și oferit bucureștenilor care au fost prezenți la eveniment.

Pe 28 decembrie, Bucureștiul a intrat din nou în Cartea Recordurilor cu cel mai greu tort cu fructe și frișcă din lume, care a cântărit 281 de kilograme. Tortul a fost preparat din 100 de kilograme de friș-

că, 1.000 de ouă și 40 de kilograme de zahăr. Tortul a fost tăiat și servit bucureștenilor care au fost de față la omologarea recordului.

Înainte Crăciunului, Bucureștiul a intrat în Guinness Book după ce 3.939 de bucureșteni în costume de Moș Crăciun au plecat în marș, din Piața Constituției, să împartă daruri.

Cele mai frumoase poze de Crăciun, din toată lumea

„Le Figaro” a selecționat cele mai frumoase instantanee surprinse de fotografii Agenției France Presse, Associated Press și Reuters, despre cum s-a sărbătorit Crăciunul pe toate meridianele.

Astfel, în timp ce Moș Crăciun a fost scafandru în Filipine, în Australia a ieșit la o partidă de surf cu prietenii. În India, creștinii au sărbătorit Crăciunul construind din nisip cel mai mare Moș Crăciun, iar soldații britanici din Kabul, Afganistan, au petrecut cum au știut mai bine, chiar dacă tradiționalul convoi cu curcani a fost interceptat de talibani...

Fotbal

„Amazoanele” din Julia

Atunci când majoritatea femeilor stă acasă și se ocupă de problemele casnice sau chiar se distrează sau se odihnesc, membrii echipei de fotbal „Amazonok” sunt la antrenament sau chiar la meci. Fie 30 de grade și soare arzător, fie minus 5 grade sau vânt și îngheț, ele sunt pe terenul de fotbal. Nu degeaba poartă numele de „Amazonok”. Mulți bărbați de vârsta lor nu ar rezista la așa ceva.

Membrii echipei: Palócz Mónika – Papp Laura, Püski Renáta, Bali Mariann, Béres Edit, Kurunci Renáta/Nagyné Mező Mária – Fülöp Dianna, Molnár Ágnes, **Carla Kertei** – Molnár Zoltánné Irénke, Tóth Tamara.

Antrenor: Molnár Zoltánné Irénke.

Istoricul echipei e strâns legat de viața doamnei Molnárné Illik Irénke. Ea de când a împlinit 14 ani joacă fotbal, mai înainte numai cu băieții, mai târziu tot mai multe fete s-au adunat. În anul 1983 s-a format echipa feminină. În 1986 au participat pentru prima dată în campionatul național NB I, cu echipele László Korház, Femina, Renova etc. În anul 1988, Irénke cu altele două fete au jucat în selecționata Ungariei. Cu un an mai târziu, în 1989, toate trei fete au jucat în selecționată la Seghedin contra României, unde au pierdut cu 0-1 și la Arad cu 3-0. În Ungaria sunt puțini jucători feminini.

Din 1990 până în anul 1997 a urmat o scurtă pauză și în viața echipei. În anul 1997 din nou s-a organizat echipa și de 4 ani din nou participă în campionatul maghiar. Echipa este foarte tânără (media de vârstă fiind 17,8 ani) și fără rutină.

– *Ce părere aveți despre rezultatele din această*

toamnă?, am întrebat antrenorele.

– Sunt foarte mulțumită, fiindcă am participat mult mai bine decât ne-am așteptat la începutul sezonului. Atunci ne-am sfătuit că ar fi bine să ne calificăm la mijlocul tabelului de punctaj, dar am luat din ce în ce tot mai frumoase rezultate. Deci, cu rezultatele sunt mulțumită, dar cu jocul nu întotdeauna am fost mulțumită.

– *De care jucători sunteți mai mulțumiți?*

– În nici un caz nu doresc să laud pe nici una dintre fete, dar sunt 3-4 care tot timpul au jucat la nivel ridicat, doar cu greșeli mai mici.

– *Care a fost cel mai interesant meci din toamnă?*

– Primul meci din toamnă contra echipei UTE, pe care pe teren propriu i-am bătut cu 3-1, iar în Budapesta pe terenul central al echipei renumite Újpesti TE am primit înapoi împrumutul tot cu 3-0. Nici atunci nu am jucat în rol mai secundar ca gazdele, numai că noi nu am avut

rezerve. E bine să știți că UTE stă pe locul 1 și numai noi am putut să le batem la un meci foarte emoționant. Și faptul acela e foarte important că UTE în sezonul trecut a jucat încă în divizia NB II!

– *Ce program vă așteaptă în vacanța de iarnă?*

– La Chitighaz am participat la o cupă în sală, unde dintre 12 echipe am obținut locul 6, dar numai cu lovituri de la 7 metri am luat bătaie. Duminică trecută am fost la Szentes, unde am obținut locul 3. Iar în 17 ianuarie vom participa la Cupa Internațională din Julia la care vor participa și alte 7-8 echipe feminine, între care vor fi și fetele din Oradea și cele din Timișoara. Din 6 ianuarie începem antrenamentele, săptămânal de trei ori.

– *Ce plan aveți cu iarnă?*

– După cum v-am mai spus, avem mari probleme cu faptul că nu avem rezerve și ar fi bine să găsim un atacant, fiindcă eu nu sunt acum atât de vrednică ca tinerele. Ne-am bucura mult dacă am reuși să atragem 3-4 fete din alte echipe. Sunt două atacante tinere în Ciaba, alta în Dobrițan, din Oradea și Salonta am dori să aducem cel puțin una și de la Academia Sportivă din Julia câteva tinere.

– *Care vă este scopul până la sfârșitul campionatului?*

– La sfârșitul sezonului de toamnă și la sfârșit, pe

Tabelul de punctaj

3. Gyulai Amazonok

12-7-2-3-26-17-23

Pe teren propriu

6-4-0-2-17-10-12

Meciurile:

Gyulai Amazonok – UTE	3-1	pe locul 3
GyA – Csepel	3-0	2
GyA – NyKSC	3-4	3
XII.Ker. – GyA	1-1	3
GyA – Seghedin	3-1	2
Nyíregyházi SP – GyA	0-1	2
UTE – GyA	3-0	3
Csepel – GyA	2-2	2
NyKSC – GyA	0-1	2
GyA – XII.Ker.	2-3	3
Seghedin – GyA	1-4	3
GyA – NySP	3-1	3

Golgheterii echipei: Molnárné – 9 g; Fülöp Diána – 5 g; Heidt Edina – 4 g; Molnár Ágnes – 2 g; Carla Kertai, Kurunci Renáta, Papp Laura – 1 g.

Cartonașe galbene: 13; **roșii:** 0

tabelul de punctaj am arătat în felul următor: 12. Gyulai Amazonok 15-3-0-12-21-45-9; 9. Gyulai Amazonok 30-12-1-17-56-63-37. Nu dorim să ne calificăm pe primele două locuri, fiindcă acele echipe se vor califica în divizia NB I. Echipa noastră încă e slabă pentru așa ceva, dar dacă reușim să îmbunătățim echipa, atunci anul viitor ar fi tare bine să ne calificăm. Dacă reușim să

legăm contract cu o firmă holding olando-maghiară, atunci dorim să participăm și la competiții fut-sal.

– *Cine vă ajută?*

– Mai mult primăria, scriem multe proiecte și firma Molnár Kerámia.

– *Ce le cereți suporterilor?*

– Ne-am bucura mult dacă ar fi mai mulți la meciurile de acasă și ne-ar însufleți cu mai mare galerie. MIC

Cantonamente de iarnă

Steaua București și FC Timișoara s-au reunit deja pe 7 ianuarie, cu 5 zile mai devreme decât rivalele din Liga I. Gabi Balint și FC Timișoara își vor face cantonamentul în Ungaria, în timp ce Steaua se va deplasa până în Turcia.

Dinamo, CFR Cluj, Unirea Urziceni și Rapid se vor reuni cu 5 zile mai târziu, pe 12 ianuarie. Dacă Rapid București va rămâne la baza Pro rapid pentru pregătiri, Unirea Urziceni va trece Prutul pentru a se antrena în Republica Moldova. Dinamo, asemeni Stelei, va face deplasarea în Turcia.

Volei

România a învins Ungaria la volei

Naționala masculină de volei a României s-a impus sâmbătă, 3 ianuarie, în fața reprezentativei similare a Ungariei, scor 3-2 (20-25, 25-21, 25-17, 25-27, 16-14), în primul meci din cadrul preliminariilor Campionatului Mondial din 2010.

Băieții noștri au fost conduși cu 1-0 la seturi după care au revenit spectaculos, conducând cu 2-1 la seturi. Ungurii au egalat în setul 4, însă românii au fost mai puternici în decisiv și au câștigat partida.

TVR 1

Luni 12 ianuarie

6.00 Trezirea la apel! 6.05 Jurnalul TVR 8.15 Trezirea la apel! 9.00 Desene animate Micii fermierie 9.30 Serial. Vine razia! 10.00 Serial. Sclava Isaura 11.00 Miezul zilei cu Iuliana Marciuc 12.00 Apel câștigător 13.00 Jurnalul TVR 13.55 **Amintiri din istorie** 14.30 Emisiune în limba maghiară 16.00 Serial. Sclava Isaura 17.00 Descripție Moldaviei-România 2008 18.00 Jurnalul TVR 19.15 Serial. Battlestar Galactica Gala Fotbalului Mondial 2008. 21.30 Ziua lui, seara teatru.

Amintiri din istorie

Mărti 13 ianuarie

6.00 Trezirea la apel 6.05 Jurnalul TVR 8.15 Trezirea la apel! 9.00 Green Report 9.30 Vine razia! 10.00 Serial. Sclava Isaura 11.00 Miezul zilei cu Iuliana Marciuc 12.00 Apel câștigător 13.00 Jurnalul TVR 14.30 Rom european 15.00 Emisiune în limba maghiară 16.00 Serial. Sclava Isaura 17.00 Atunci și acum 18.00 Jurnalul TVR 19.15 Serial. Anatomia lui Grey 20.10 Serial. Dr. Jivago 21.10 Film. Caravaggio.

Miercuri 14 ianuarie

6.00 Trezirea la apel! 6.05 Jurnalul TVR 8.15 Trezirea la apel 9.25 Suntem în aceeași bancă 9.30 Serial. Vine razia! 10.00 Serial. Sclava Isaura 11.00 Miezul zilei cu Iuliana Marciuc 13.00 Jurnalul TVR 13.55 Amintiri din istorie 14.30 Oameni ca noi 15.00 Convingeri 16.00 Serial. Sclava Isaura 17.00 Ochiul magic 18.00 Jurnalul TVR 19.15 Serial. Serial. Dr. House 20.10 Serial. Dr. Jivago 21.10 Film. Volumul 1.

Joi 15 ianuarie

6.00 Trezirea la apel! 6.05 Jurnalul TVR 8.15 Trezirea la apel! 9.00 Pe drumul mătășii 9.30 Serial. Vine razia! 10.00 Serial. Sclava Isaura 11.00 Miezul zilei cu Iuliana Marciuc 12.00 Apel câștigător 13.00 Jurnalul TVR 13.55 Amintiri din istorie 14.30 Emisiune în limba germană 16.00 Serial. Sclava Isaura 17.00 Interes general 18.00 Jurnalul TVR 19.15 Serial. CSI-Crime și investigații 20.10 Războinicii 21.10 Film. Marele Lebowski.

Vineri 16 ianuarie

6.00 Trezirea la apel! 6.05 Jurnalul TVR 8.15 Trezirea la apel! 9.00 Desene animate Cântecul amintirii... amintirile cântecului 9.30 Serial. Vine razia! 10.00 Serial. Sclava Isaura 11.00 Miezul zilei cu Leonard Miron 12.00 Apel câștigător 13.00 Jurnalul TVR 13.55 Amintiri din istorie 14.00 Tribuna partidelor parlamentare 14.30 Desene animate 16.00 Sclava Isaura 17.00 Europa ne privește 18.00 Jurnalul TVR 19.15 Festivalul Ioan Macrea 21.10 Film. Volumul 2.

Sâmbătă 17 ianuarie

6.00 Cântecul amintirii... amintirile cântecului 6.30 Semne 7.00 Debut 50 plus 8.00 Desene animate 9.00 Povestea filmului 9.30 Arca lui Noe 10.30 Pe drumul mătășii. Documentar 12.00 De la Est la Vest 13.00 Jurnalul TVR 13.20 Ne vedem la TVR 15.30 Ne vedem la TVR 16.00 Garantat 100% 17.00 Telediclopedia 18.00 Jurnalul TVR 19.15 Film. Dansăm? 21.10 Film. Ecks contra Sever.

Duminică 18 ianuarie

6.10 Universul credinței 8.00 Desene animate 9.00 Neliștea inteligentă 9.30 Serial. Hannah Montana 10.10 Viața satului 12.00 Agenda politică 13.00 Jurnalul TVR 13.20 Tezaur folcloric 14.20 80 de ani de muzică în 80 de ani de radio 16.10 Supermarket de divertisment 18.00 Jurnalul TVR 19.15 Film. Șeherezada 21.00 Prințesele lumii 21.15 Film. Beowulf și Grendel.

TVR 2

Luni 12 ianuarie

6.00 Atenție, se cântă! (R) 7.00 Muzică și muzichie (R) 9.10 Tonomatul DP2 10.30 Jurnalul TVR 11.00 Atlas (R) 11.45 Medalion folcloric (R) 12.45 Descoperă românii 13.30 e Forum 14.00 Împreună în Europa 15.00 Serial. Carabinieri 16.00 Jurnalul TVR 16.30 Anul 2008. Marile competiții au fost la TVR 17.30 Serial. Centrul de frumusețe 18.30 Serial. Miracole 19.00 Viața lumii 19.30 Fotbal. Premier League 20.30 Ora de știri 23.00 Film. Îți place Hitchcock?

Mărti 13 ianuarie

6.00 Serial. Noi începuturi 7.00 Serial. Carabinieri 8.05 Serial. Centrul de frumusețe 9.10 Tonomatul DP2 10.30 Jurnalul TVR 11.00 Serial. Miracole (R) 11.30 Jurnalul TVR 11.45 Popasuri folclorice 12.45 Călător prin lume 14.00 Împreună în Europa 15.00 Serial. Carabinieri 16.30 Sfânta planetă Pământ: Viitorul 17.30 Serial. Centrul de frumusețe 18.30 Serial. Parfumul iubirii 19.00 Lecția de ecologie 19.30 Bugetul meu 20.00 Lumea de aproape 20.30 Ora de știri 21.30 Serial. Dovadă de iubire 22.30 Film. Karol, omul care a devenit Papă.

Miercuri 14 ianuarie

6.00 Serial. Noi începuturi 7.00 Serial. Carabinieri 8.05 Serial. Centrul de frumusețe 9.10 Tonomatul DP2 10.30 Jurnalul TVR 11.00 Serial. Parfumul iubirii 11.45 Popasuri folclorice 12.45 Călător prin lume 14.00 Împreună în Europa 15.00 Serial. Carabinieri 16.00 Jurnalul TVR 17.30 Centrul de frumusețe 18.30 Serial. Parfumul iubirii 19.30 Dincolo de hartă 20.00 Bazar 20.30 Ora de știri 21.30 Serial. Dovadă de iubire 22.30 Film. Piccadilly Jim.

Joi 15 ianuarie

6.00 Serial. Noi începuturi 7.00 Serial. Carabinieri 8.05 Serial. Centrul de frumusețe 9.10 Tonomatul DP2 10.30 Jurnalul TVR 11.00 Serial. Parfumul iubirii 11.45 Popasuri folclorice 12.45 Călător prin lume 14.00 Împreună în Europa 15.00 Serial. Carabinieri 16.00 Jurnalul TVR 17.30 Centrul de frumusețe 18.30 Serial. Miracole Parfumul iubirii 19.00 Idei strălucite 19.30 Arena leilor 20.30 Ora de știri 21.30 Serial. Dovadă de iubire 22.30 Film. Triumful misterelor.

Vineri 16 ianuarie

6.00 Serial. Noi începuturi 7.00 Serial. Carabinieri 8.05 Centrul de frumusețe 9.10 Tonomatul DP2 10.30 Jurnalul TVR 11.00 Serial. Parfumul iubirii 11.45 Popasuri folclorice 13.30 Utopia 14.00 Împreună în Europa 15.00 Serial. Carabinieri 16.00 Jurnalul TVR 17.30 Serial. Centrul de frumusețe 18.30 Serial. Parfumul iubirii 19.00 Planeta oamenilor 19.30 D'ale lui Mitică 20.30 Ora de știri 21.30 Bucătăria lui Jamie 22.00 În numele victimei. 22.30 Film. Povești despre femei: Lucia.

Sâmbătă 17 ianuarie

6.00 Pescar hoinar (R) 6.30 Serial. Parfumul iubirii (R) 7.00 ABC...De ce? 8.00 Atenție, copii! 8.30 Medalion folcloric 9.00 Natură și aventură 9.35 Liber pe contrasens 10.35 Lumea de aproape (R) 11.00 Bugetul meu (R) 11.30 Atenție, se cântă! 12.30 SCHI. Cupa Mondială 13.30 Destinația România 15.00 Între cer și pământ 15.30 D'ale lui Mitică (R) 16.30 Gaz pe folk 17.30 Serial. Profesora detectiv 18.50 Serial. Lege și ordine 19.50 Jurnalul TVR 20.30 Handbal: Franța-România 22.00 Film. Pictăm sau facem dragoste?

Duminică 18 ianuarie

6.00 Maniaci (R) 7.00 Dincolo de cântec 7.30 Zestrea românilor (R) 8.00 Ferra 9.00 Pescar hoinar 9.30 Ulița spre Europa 10.30 Un zămbet pe... 11.10 Film. Orgoli 13.00 H...ora prichindeilor 14.00 Bucătăria lui Jamie 15.00 Atlas 15.30 Muzică și muzichie **17.00 Handbal: România-Ungaria** 18.50 Serial. Doctor Who 19.50 Serial. Absolut fabulos 20.30 Ora de știri 21.30 Serial. Mercury 22.35 Film. Eu, Peter Sellers.

Handbal: România – Ungaria

O VOCE ROMÂNEASCĂ

Viața și tradițiile românilor din Ungaria

12 IANUARIE, LUNI (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.30: Interviu zilei 17.00: Știri, date meteo 17.10: Montaj de muzică populară 17.40: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

13 IANUARIE, MĂRȚI (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.30: Interviu zilei 17.00: Știri, date meteo 17.10: Pagina culturală 17.30: „Din 4 colțuri ale lumii” 17.40: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

14 IANUARIE, MIERCURI (Anamaria Brad)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.30: Interviu zilei 17.00: Știri 17.10: Comentariul săptămânii (Al. Ardelean) 17.25: Sport – rubrica lui Adam Bauer 17.40: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

15 IANUARIE, JOI (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.30: Interviu zilei 17.00: Știri, date meteo 17.10: O șansă istorică: Uniunea Europeană (Al. Ardelean) 17.25: Nota săptămânii semnata de Edda Illyés 17.40: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

16 IANUARIE, VINERI (Anamaria Brad)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Revista presei „Foaia românească” 16.35: Interviu zilei 17.00: Știri, date meteo 17.10: Magazinul „Lumea femeilor” 17.40: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

17 IANUARIE, SÂMBĂTĂ (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 16.10: Evenimente calendaristice 16.20: „Pe unde Europei” – magazin euroregional 17.20: Stele de cinci stele – magazin de muzică ușoară 17.55: Încheiere

18 IANUARIE, DUMINICĂ (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Emisiune religioasă baptistă 16.50 Sinteza știrilor săptămânii 17.00: Retrospectiva săptămânii (spicuiri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 17.30: Magazinul „Lumea femeilor” (reluare) 17.55: Încheiere

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

Emisiunea radiofonică în limba română este difuzată zilnic între orele 16:00-18:00, pe unde medii cu frecvențele de 1188 kHz și 873 kHz.

www.radio.hu

Ecranul nostru

14 ianuarie 2009 (mtv ora 14.05)
Reluare: 16 ianuarie 2009 (m2 ora 10.35)

Programul prevăzut pentru săptămâna viitoare:

A doua emisiune românească din noul an va prezenta secvențe de la Ziua Culturală a Românilor din Ungaria, organizată încă în luna noiembrie 2008. În a doua parte a programului veți vedea un interviu cu regizorul Cornel Mândruțau, cel care a fost distins, în decembrie anul trecut, cu premiul Pentru Minorități.

Realizator: Aurel Becan

CONSULATUL GENERAL AL ROMÂNIEI, JULA

Program de lucru cu publicul

Luni-Vineri:
8.30–14.30

Sâmbătă-duminică:
închis

Adresa:
Jula 5700
str. Munkácsy nr. 12/b

Telefon: 66/465–130
Fax: 66/465–142
Mobil: 30/635–7181

www.gyula.mae.ro

Birou de avocat

Adresa:
5700 Gyula, Béke sgt. 50.

Tel/Fax:
(+36-66)-639-748
Mobil:
+36-30-833-1662

E-mail:
avocat.ruzsa@hotmail.hu

Specializare:
Drept Penal
Dreptul Muncii
Drept Civil

dr. Gheorghe Ruja
avocat

UMOR

DEX
online

Dicționare ale limbii române

www.dexonline.ro

ECRANUL NOSTRU
pe Internet:
www.mtv.hu

Chitighazul, în trecut și azi

Profesoara Maria Sarca Zombai este pasionată de trecutul și valorile culturale ale satului său natal. De când a ieșit la pensie are și mai mult timp liber pentru a-și aranja colecția de fotografii și documente despre Chitighaz. Din această colecție s-a deschis în decembrie anul trecut o expoziție de fotografii la Institutul Cultural Maghiar din Budapesta și, conform planurilor profesoarei și a Editurii NOI, în curând acestea vor apărea și în volum. (E.I.)

Satul Chitighaz era cunoscut ca o localitate unde au trăit în cel mai mare număr români din Ungaria. Comuna e o localitate de șes, azi cu o populație mixtă. Numărul locuitorilor la recensământul din 1990 a fost de 4450 persoane, dintre care 3000 maghiari și 1488 români. Stabilirea strămoșilor noștri pe aceste meleaguri s-a desfășurat în mai multe valuri între anii 1702–1716–1720. În cel mai mare număr, în formă compactă, românii au fost colonizați în 1724 de moșierul Lövenberg. De atunci românii au determinat caracteristicile etnice ale comunei. Baza traiului populației a fost creșterea animalelor și cultivarea pământurilor.

Marea încercare a primei generații de coloniști a fost transformarea terenurilor nedestelente în pământ roditor. Trebuiau făcute case, săpate fântâni, a se construi biserică. Prima biserică a fost

din lemn. Prima structură a comunei a fost o așezare de tip „îngrămădit”. Casele le făceau în „putrice”, săpate în pământ în forme de pivnițe. În Monografia comunei, Ioan I. Ardelean amintește că, în aranjarea caselor nu se mai ținea nici o regulă. Se zice că înainte de a se apuca de facerea unei case, aveau datina a arunca o pogace, și pe locul unde se oprea pogacea, acolo se făcea casa. Timp de o sută de ani în comună au trăit numai români. Locuitorii maghiari, în număr mai mare, au fost colonizați în 1804 de către contele Almásy pe moșia sa ca slujitori. În centrul moșiei sale s-a găsit castelul, care azi funcționează ca școală profesională cu o sală de sport și cu un muzeu de mașini și utilaje agricole. După 1840 s-au stabilit câteva familii de evrei, care au avut prăvălii mixte și „crâșmă”, aveau licență de legături spirtoase. Numărul lor, la începutul secolului

al XX-lea era 84. „Jidovii”, cum le ziceau localnicii, se înțelegeau bine cu oamenii din sat și știau vorbi și românește.

Trăsăturile caracteristice ale satului, la prima vedere sunt străzile lungi, largi perpendiculare în formă de tablă de șah, așa numite „tizedje”, formate în urma măsurilor administrative forțate în 1812. De săteni erau numite „ulița ce mare”, „ulița ce bătrână”, etc. Dintre toate, „ulița cea mare” era cea mai lată. De la bătrâni știm că aceasta a fost strada principală și aici au fost școlile, grădinițele, casele gazdelor și a familiilor înstărite. După construirea gării, după dorința grofului, din motive economice și personale, aceasta a devenit strada principală, adică strada care duce la gară. Comunei îi dă un aspect remarcabil piața spațioasă în centrul localității. Aici

se află biserica ortodoxă, ridicată pe o movilă în 1779. În piața „Fő” se găsește Primăria, aici funcționează oficiul și autoguvernarea locală, biblioteca, casa de cultură, oficiul poștal, casa de economii, cofetăria și magazinele. Strada principală e strada Doja, care duce la gară și care desparte în două piața. Pe partea de sud-est e monumentul ridicat în cinstea eroilor din localitate, căzuți în cele două războaie mondiale. În cealaltă parte a pieței se află un alt monument în cinstea luptătorilor pentru libertate, iar în fața primăriei e monumentul istoricului Márki Sándor, născut în Chitighaz. În comună funcționează două școli generale, una românească și una maghiară. În sat se mai găsesc case vechi, cu trei încăperi, de-a lungul cărora se află „târnatul”, modelul acestui tip de casă îl reprezintă și singura casă-muzeu a românilor din Ungaria, care se află la Chitighaz. Din anii 1960, majoritatea caselor s-au construit în plan pătrat cu acoperiș de șatră. Azi găsim și multe clădiri moderne

cu mansardă. Locuitorii Chitighazului sunt de mai multe confesiuni: romano-catolici, reformați, baptiști și de religie ortodoxă. Bogăția spirituală a satului o dau tradițiile obiceiurilor, cântecele, colindele, dansurile (lunga, mănântălu, țigăneasca) păstrate de-a lungul secolelor. Una dintre caracteristicile chitighăzenilor e cugetul vesel, gluma, capacitatea sătenilor de a face haz de necaz.

Privind satul Chitighaz prin prisma unui localnic pătinitor se vede frumos, aranjat, ordonat cu oameni cinstiți, sânguincioși, care de-a lungul secolelor și-au păstrat limba, religia, tradițiile și identitatea de români. Lung a fost drumul de existență seculară a oamenilor și a comunei, lung și plin de greutate, poveri, bucurii, dar s-a meritat să-l parcurgă. Românii cu munca și faptele lor au contribuit la prosperitatea comunității și a comunei. Responsabilitatea, datoria tinerei generații e ca să ducă mai departe spiritualitatea, limba și să păstreze valorile strămoșilor.

Maria Sarca Zombai

FOAIA
românească
9 ianuarie 2009
www.foaia.hu

Săptămânal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă și cărți „NOI”. Director: Eva Iova. Colectiv redacțional: Rita Păcșas, Anca Liana Butar, Ana Cioca Czesznak. Tehnoredactor: Ștefan Mihailov. Informatician: Ioan Ruja. Editura și redacția: 5700 Jula, str. Gh. Doja nr. 8., CP 95. Telefon: (66) 463-152, 361-789 Fax: (66) 463-152, E-mail: foaia@foaia.hu, foaia@freemail.hu Editor responsabil: Dr. Ioan Ciotea, președinte, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Jula, str. Gh. Doja nr. 8. Internet: www.romanul.hu, uniunea@romanul.hu. Tiparul: Mozi Nyomda Bt. 5600 Bichișciaba, str. Luther nr. 5/B. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente la Foaia românească în județele Bács-Kiskun, Bichiș și Csongrad se efectuează la oficiile poștale, iar în celelalte județe la adresa redacției atât personal, cât și prin cec poștal. Abonamentele pe anul 2009: 3 luni 1050 forinți; 6 luni 2100 forinți; 1 an 4200 forinți. Apariția săptămânalului este asigurată de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”. A hetilap megjelenését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány biztosítja.